ЁШ ЛЕНИНЧИ

Ўзбекистон комсомол-
ёшлари рўзномаси

1991 йил
13 февраль
Чоршанба
№ 25 (13.711).
Баҳоси:
Обуначига — 6 тийин.
Сотувга — 10 тийин.

• АССАЛОМУ АЛАЙКУМ, АЗИЗ МУШТАРИЙ! • السلام علیکم، عزیز موشتری !

Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг пленуми тўғрисида

АХБОРОТ

Шу йилнинг 12 февраль куни Тошкентда Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг II пленуми бўлиб ўтди.

Пленумни Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби А. Носиров очди ва нутқ сўзлади.

Пленум Ўзбекистон комсомоли XXIV съездининг топшириғига биноан қуйидаги масалаларни муҳокама қилишни пленум қатнашчилари ҳукмига ҳавола этди:

— Ўзбекистон комсомоли XXIV съездининг Тожикистон комсомолига «Тожикистон алюминий заводи» тўғрисидаги мурожаати;

— Ўзбекистон комсомоли XXIV съездининг жумҳуриятимизнинг барча халқларига ва ёшларига мурожаати;

— Иттифоқимизнинг келажаги тўғрисида ўтказиладиган референдум хусусида пленум қатнашчиларининг жумҳуриятдаги барча комсомол ва ёшларга мурожаати;

— Ҳарбий ватанпарварлик ҳаракати, ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари ва Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи қуролли кучларига муносабати тўғрисида;

— «Ўзбекистон ЛКЁИ ички иттифоқ турмуши асослари тўғрисида»ги Ўзбекистон ЛКЁИ Уставининг II қисмини амалда қўллаш тўғрисида;

Шунингдек пленум қуйидаги масалаларни ҳам кун тартибига киритди:

— Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси аъзосининг мақоми тўғрисида;

— Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси, доимий комиссия ва Кенгашларнинг вазифалари тўғрисидаги низом;

— Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси аппарати, комиссия ва Кенгашларнинг тузилмалари тўғрисида;

— Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг 1991 йилги бюджети ва БЛКЁИ Марказий Қўмитаси томонидан бериладиган дотациянинг бўлиниш принциплари тўғрисида.

Пленумда кўрилган масалалар юзасидан Сурхондарё вилояти комсомол қўмитасининг биринчи котиби У. Холмонов, байналмилал ва захирадаги жангчилар жумҳурият ассоциациясининг раиси В. Мельничук, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг комсомол ташкилотлари бўлими мудири О. Дубков, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг котиблари К. Жуманиёзов, И. Бибиков, Ш. Қосимов, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг ишлар бошқарувчиси Ҳ. Каримжонов ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Пленум кўрилган масалалар юзасидан қарорлар қабул қилди.

Пленум ишида БЛКЁИ Марказий Қўмитаси шўъба мудири В. А. Кривошеев қатнашди.

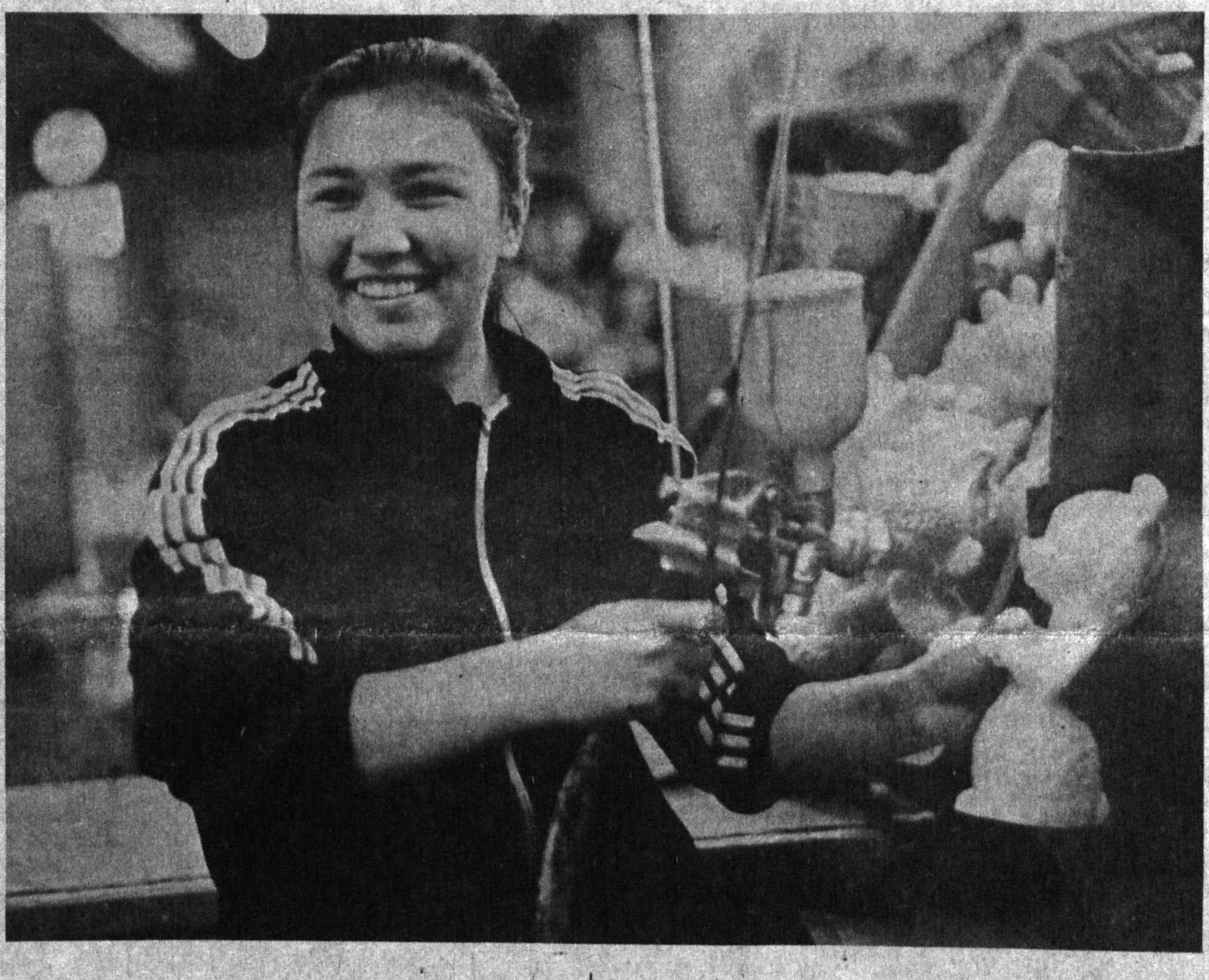

Болалар дунёси... Асалгина гўдакнинг момиқ қўллари... Тасаввур қилинг-а, шу қўлчалар бўғиқ, тўқ рангларга «булғанган» дидсиз ўйинчоқлар ушлаб турса. Сесканиб кетасиз. Дўконларни айланиб, гўдакнинг ўзига мос, ёшига мос, «ширингина» ўйинчоқлар тополмай гаранг бўласиз.

Сиз суратда кўриб турган қиз — Марҳабо Бадалбоева. У пойтахтдаги «Семруғ» ўйинчоқлар ишлаб чиқариш фирмаси ротация цехи ишчиси. Марҳабо ҳар бир ўйинчоққа ўзгача тус беришга, камалакнинг етти рангидан жило олиб, уларни безашга ҳаракат қилади. Режаларни ҳам ортиғи билан бажаради... Лекин... дўконлар бўм-бўш, борида ҳам дидсиз ишланган қўғирчоқлар, айиқчалар, аравачалар чанг босиб ётибди.

Сурат муаллифи Жўра БОБОРАҲМАТ.

Диққат: конкурс!

Ўзбекистон ЛКЁИ рамзи учун танлов

Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси жумҳурият комсомоли XXIV съездининг қарори ва Ўзбекистон ЛКЁИ Уставининг 4-бандига мувофиқ Ўзбекистон комсомолининг энг яхши рамзи учун конкурс ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилди ҳамда унинг Низомини тасдиқлади. Ўзбекистон Ленинчи Коммунистик Ёшлар Иттифоқининг энг яхши рамзи учун конкурс тўғрисидаги Низом рўзномамизнинг шу йил 29 январь сонида чоп этилган.

Мазкур Низомга кўра, конкурс икки: дастлабки ва якунловчи босқичда ўтказилади. Дастлабки босқич 1991 йил 1 январдан то 1 майгача давом этади. Бу давр ичида конкурс комиссияси ишларни қабул қилиш, Низомда кўрсатилган шартларга мувофиқ уларнинг ҳар бири тўғрисида хулоса чиқаришни амалга оширади. Ижобий баҳо олган ишлар шу йилнинг 1 майида ўтказиладиган якунловчи босқичга киритилади.

Конкурсга тақдим этиладиган ишлар оқ ватман қоғозининг варағига 200x300 миллиметр ҳажмда турли рангдаги тушь (гуашь) билан ишланган бўлиши лозим. Бунда рамзнинг ҳажми 150x150 миллиметрдан кичик бўлмаслиги зарур. Шаклни танлаш эса муаллифнинг ўзига ҳавола. Варақнинг ўнг томонидаги рамз тагига муаллифнинг имзоси, фамилияси ва отасининг исми ёзилади.

Рамз Ўзбекистон ЛКЁИ ташкилотининг номини ифодалаши, рамзий тарзда жумҳурият комсомолининг Ҳаракатномаси ва Уставида кўрсатилган мақсадни лўнда, тушунарли ҳамда уни оммавий тарзда тайёрлаш учун муайян қулай бўлиши керак.

Конкурсга тақдим этиладиган ишлар 1991 йил 1 майга қадар қуйидаги манзилгоҳга: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Намойишлар Хиёбони, 5, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси, жумҳурият комсомолининг энг яхши рамзи учун конкурс комиссиясига юборилади.

КОНКУРС ҒОЛИБЛАРИ УЧУН ҚУЙИДАГИ МУКОФОТЛАР БЕЛГИЛАНГАН:

Биринчи ўринни эгаллаган энг яхши иш учун — 1000 сўм.

Иккинчи ўринни эгаллаган битта иш учун — рағбатлантирувчи 500 сўм.

Учинчи ўринни эгаллаган битта иш учун — рағбатлантирувчи 300 сўм миқдорида пул мукофоти берилади.

Таҳририятга хат келди

Ҳадик, бу — ишончсизликдир

Очиғи, таҳрир ҳайъати томонидан бир ҳафталик хатларни таҳлил қилиш топширилганда, бунчалик қийналаман, деб ўйламовдим. Мана энди қўлимдаги мактубларга қараб, гапни нимадан бошлашни билмай ўтирибман. Эпақали бир фикр ҳам келақолмаяпти.

Аммо ички бир туйғу қайсарлик билан онгимга уриб, ҳозир сенинг ўнта ақлли гапингдан одамларга бир бўлак совун, ярим қадоқ гўшт, битта кўрпачалик чит афзал, дея мустар қилаётгандек бўлади.

Наҳотки, шунчалар ғарибламиб қолганмиз рост бўлса? Ким бизни шу кўйга солди? Қачон? Нечук? Қайси айбимиз учун?

«— Мен ва турмуш ўртоғим Эргаш акамлар Фарғона кимёвий моддалар заводида (ФЗХВ) 12 йилдан бери заҳарли цехда ишлаб келмоқдамиз,— деб ёзади Қирғули шаҳарчасидан Малика Қўчқорова. — Тўққиз йилдирки, шу завод ётоқхонасида яшаймиз. Уч қизимиз бор. Қани, бир ўйлаб кўринглар-чи, тўққиз йил ётоқхонада яшашнинг ўзи бўладими?»

Шу ҳам муаммо бўптими, фалончига ёки фалон жойга мурожаат қилинса, олам гулистон, деган хаёлга ҳам борасиз, беихтиёр. Ахир неча ишга таклиф этилиб, бугун алоҳида уйда яйраб яшаётганлар озмунчами? Афсуски, муаммо биз ўйлагандан мушкулроқ бўлиб чиқади.

... «Эргаш акамлар билан бир неча марта заводга (**завод раҳбарларига — З. Р.**) бордик, бизга квартира беринглар деб. Лекин улар бизни, эшитишни ҳоҳламаяптилар. Облсовпрофга чиқдик. Улар ҳам ит келдими, эшак келдими, дейишмади...»

Арзномалар... арзномалар. Барча-барчаси бир оҳангда тугайди: «Бизга (менга, унга, уларга) ёрдам беринглар!»

Кошки эди, ёрдам қилиш осон бўлса?! Муҳарририятимизнинг ўз ёғ-мой заводи бўлсаки, совуннинг турфа хилларини ёғдириб ташласак, керилсак керилгудек чорвачилик фермаларимиз бўлсаки, гўштларни навларга ажратиб, қазноқларга осиб қўйсак, энг замонавий технология билан жиҳозланган тўқимачилик фабрикаларимиз бўлсаки, дўконлар чит-сатинга тўлиб кетса...

Қўлимиздан келгани муштарийларимизнинг орзу-умидларини, дарду-ҳасратларини рўзномага олиб чиқиш, уларнинг қувончидан қувониб, ташвишига шерик бўлиш. Ва табиийки, булар ҳақида мутасадди ташкилотларни огоҳ этиб қўйиш. Жамоатчилик фикрини уйғотиш.

Шикоятлар оқими эса йил сайин кўпайса-кўпайяптики, асло камаймаяпти: «Қишлоғимизга ҳануз автобус қатнови йўлга қўйилмаган...» «Ярим йилдан бери ўғлимга атаб солаётган уйнинг томини ёпишга шифер тополмаяпман...», «Кўчамизга асфальт ётқизиб беришларини сўраб мурожаат қилмаган жойимиз қолмади...»

Майда гаплар-а? Бироқ мушоҳада қилиб кўрилса, улар иложлари қолмагач, идорама-идора югуриб чарчаганларидан сўнг қўлга қалам-қоғоз олганликлари маълум бўлади. Мажбур бўлиб, адолат истаб. Аслида кўпгина шикоятларда қайд этилган юмушларни ҳеч кимнинг аралашувисиз, бамаслаҳат амалга ошириш мумкин эди. Баланд минбарлардан туриб, халқ номидан гапиришни билганлар халқ дардига малҳам бўлишни билмаганликлари учун ҳам шундай муаммога дуч келиб ўтирибмиз.

Одамлар эртанги кунга ишонмай қўйишди. Бу ёмон, жуда ёмон! Шунинг учун ҳам ёмонки, эртасига ишончи йўқ кишиларнинг меҳнатга ҳам, ижодга ҳам рағбати бўлмайди.

Балки, шунинг учунмикан, бир-биримизни тушунмай қўйганимиз? Бир-биримизга отаётган таъна тошларидан қочишга жой тополмай қолганимиз, балки, шунинг учундир?

Мана бу мактубни икки битирувчи ўқувчи ёзибди. Уларнинг айтишича жума номозига борганликлари учун она тили дарсида бўлишмаган. Ва ушбу «гуноҳ»лари учун ўқитувчиларидан танбеҳ эшитишган. Тўғрироғи, ҳақоратланишган: «Нима, масжидга вақтли бориб олиб, сўфини к...га, сув қуйиб турасанлармми?..» Бунга жавобан ўқувчилар вақтли бориб, маъруза эшитганларини айтишган. Ва ҳоказо, ва ҳоказо...

Мактубда ҳаммаси очиқ-ойдин ёзилган ва бу мактуб нусхаси бир йўла яна уч идорага юборилган. Улар ҳам, ўйлаймизки, бу масала юзасидан, албатта, ўз фикрларини билдиришади. Шунинг учун масалага ойдинлик киритилмагунча, хулосага ошиқмаганимиз маъқул кўринади. Лекин бир нарса аниқ: ўқитувчи ўз ўқувчиларини ўз фанига қизиқтиролмаган. Акс ҳолда, ўқувчилари унинг сабоғидан домланинг маърузасини устун кўрмаган бўлишарди.

Ҳозир дўқ уриб, дағдаға қилиб, пўписа билан одамларни тарафкашликка даъват этадиган замон эмас. Шукрки, ҳамманинг ўз фикри бор. Мамлакат тарихида биринчи марта умумхалқ референдумини ўтказишга қарор қилингани ҳам шундан. Демакки, одамлар энди нима учун «ҳа» ёки «йўқ» деяётганларини билишади.

Шу маънода Марғилон ипакчилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси уста ёрдамчиси А. Қутбиддинов йўллаган хат эътиборга молик.

— Сир эмас, иттифоқ шартномаси референдум натижасига қараб имзоланади. Иттифоқ шартномаси лойиҳасидан эса, кўпчиликнинг кўнгли тўлгани йўқ. Барчага маъқул бўладиган вариант яратилган эмас. Шундай экан, фуқаролар нимага асосланиб, «ҳа» ёки «йўқ» деб жавоб қилишади. Масъулиятли бу иш яна депутатлар сайловидек расмият учун бўлиб қолмасмикан?

Худди А. Қутбиддиновнинг сўзларини эшитиб тургандек, тошкентлик муҳандис-конструктор Қ. Юнусхўжаев референдум муддатини 17 апрелгача чўзиш таклифини ўртага ташлайди. Чамаси, референдум юзасидан баҳс-мунозаралар энди бошланадиган кўринади.

Дўппини ерга қўйиб, обдон ўйлаб айтилган «ҳа» ва «йўқ», бу — бизнинг ўз келажагимизга бўлган муносабатимизни билдиради. Келажак эса, агар таъбир жоиз бўлса, ҳар кимнинг ўз фарзанди. Маълумки, фарзандига ҳеч ким ёмонликни раво кўрмайди...

Ва яна хатларни ўқишда давом этаман. Қувониб, куйиниб, ўйланиб...

З. РИХСИЕВ,
таҳрир ҳайъати аъзоси, рўзнома масъул котиби.

Шу сонга хабар

УН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ ТУРТИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ ТУҒРИСИДА

Ун иккинчи чақириқ Узбекистон ССР Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўртинчи сессияси эртага, 1991 йил 14 февраль соат 10 да Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси мажлислар залида очилади.

УЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ДИҚҚАТИГА

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари бугун, 13 февраль куни эрталаб соат 10 дан 19 га қадар Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсатида рўйхатга олинадилар.

УЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ГУРУҲЛАРИ ВАКИЛЛАРИ КЕНГАШИНИНГ ҚАТНАШЧИЛАРИ ДИҚҚАТИГА

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари гуруҳлари вакилларининг кенгаши эртага, 14 февраль куни эрта билан соат 9 да Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг кичик мажлислар залида бўлади.

Қутлаймиз!

Ҳар бир нашрнинг ўз туғилиш санаси, анъанаси ва унга садоқати бўлган ўз муштарийлари бўлади. «Жас Ленинши» рўзномаси ҳам Қорақалпоғистон мухтор Жумҳурияти йигит-қизларининг яқин дўсти, маслакдоши ва йўлдоши бўлиб қолган. Мухтор жумҳурият ёшларининг мазкур рўзномаси 1931 йил 13 февралда илк бор ўз муштарийлари билан юз кўришган эди.

Мана шундан буён 60 йил вақт ўтди. Бу давр рўзнома учун камолат, изланиш, йигит-қизлар дилига йўл излаш, уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш учун кураш йиллари бўлди. Қайта қуриш ва ошкоралик, демократия рўзномани янада оммавий, ёшларнинг жанговар минбарига айлантирди.

Биз бугун қардош қаламкаш, ҳамфикр ва касбдош дўстларимизни қутлуғ тўй билан сидқидилдан муборакбод этамиз.

ЎЗБЕКИСТОН ЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ.

«ЁШ ЛЕНИНЧИ» ТАҲРИРИЯТИ ЖАМОАСИ.

Наврўз тараддуди

Самодан ҳануз бот-бот қор учқунлаб турган эса-да, замин саҳнида орзиқтирган кўклам нафаси тобора яққолроқ сезила бошлади. Даладаштларда қиш салтанатини саросимага солишга улгурган олтинранг бойчечак табассуми кўклам яқинлигини таъкидлайди. Ҳадемай баҳор байрамларининг энг гўзали Наврўз ташриф буюради.

Халқимизнинг севимли байрами Наврўз бу йил ҳам бетакрор тантанаю, сайиллар ила ўтказилади. Ҳар бир инсон унга ўзича тайёргарлик кўраётган бўлса эҳтимол. Бироқ ҳозирги тақчиллик байрам кўламига, унинг дастурхонига салбий таъсир этмасмикан? Байрам учун зарур бўлган дон-дун, ун, ширинликлар, гўшту масаллиқлар етарлими? У қаерларда ўтказилади? Маълумки, Наврўз бу гал рамазон ойига — рўза кунларига тўғри келади. Наврўзни ўз кунида ўтказиш лозимми ёки уни бошқа кунга кўчирган афзалми?

Маслаҳатли тўй тарқамас, дейдилар. Куни кеча Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасида қутлуғ байрамимиз Наврўзни ўтказиш юзасидан бўлиб ўтган йиғинда юқоридаги масалалар муҳокама этилди. Унда жумҳуриятимиздаги турли сиёсий партиялардан, дин аҳлларидан, радио ва телевидение ҳамда матбуот органларидан вакиллар иштирок этдилар.

Йиғинни Маданият, маориф ва ижтимоий муаммолар бўйича ЎзССР Президенти маслаҳатчиси Б. Назаров олиб борди. Йиғинда Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш жумҳурият комиссияси таркиби тасдиқланди. Жумҳуриятимизнинг бир қанча вазирлари, санъат ва маданият, дин арбоблари, уруш ва меҳнат фахрийлари қўмиталари раислари аъзо бўлган бу комиссияга ЎзССР телевидение ва радио эшиттириш давлат қўмитаси раиси Г. Ё. Ёқубов раис этиб сайланди. ЎзССР «Меҳр-шафқат ва саломатлик» жамғармаси раиси Ш. Хўжаев ва ҚКМЖ уруш ва меҳнат фахрийлари кенгаши раиси Ж. Искандеров раис ўринбосарлари, муҳим масалалар бўйича ЎзССР Президенти ёрдамчиси Д. Ёқубов комиссиянинг масъул котиби этиб тайинландилар.

Кўпчилик Наврўзни 21 март куни ўтказишни ёқлаб фикр билдирди. Комиссия байрамни кўнгилдагидек ташкил этиш юзасидан чора-тадбирларни кўришга киришди.

А. КАРИМОВ.

Нега алдашди?

ЎзССР байналмилал-жангчилар ва заҳирадаги аскарлар уюшмаси «Спектр» ижодий бирлашмасининг таклифномасини олиб, қувончдан кўнглимиз ёришиб кетди.

Унда «Сизни тайёрасозлар Саройида уюштириладиган талабгир молларнинг махсус савдосига таклиф этамиз» деб ёзилганди. Кўрсатилган вақт бўйича 10 февраль куни соат 11 да айтилган жойга бордик. Бордигу, у ердаги ҳолатни кўриб ёқамизни ушладик. Ажабланарлиси шундаки, байналмилал-жангчилар бир чеккада қолиб, пештахта олдини хотин-халаж эгаллаб олган эди. Урйиқитдан дўкон олдига етиб бўлмайди. Унинг ҳозирги ҳувиллаб қолган дўконлардан фарқи йўқ ҳисоби. Алданганидан баъзи жиғи-бийрони чиққан «афғон»лар қўл силтаб кетиб қолишди. Яна бир кўнгилга тегадиган жойи таклифномаларда бир эмас турли вақтлар кўрсатилганди. 13.00, 17.30, 19.30 ва ҳакозо.

Маълум бўлдики, талабгир моллар соат 9 дан бошланиб, 11 ларгача сотиб бўлишган. Савдони ташкил қилганлар бу жойга умуман келишмаган. Буни қандай тушуниш мумкин? Нега бизни алдашади?

Байналмилал жангчилар номидан:

Холбой ОДИЛОВ,
Жаҳонгир ЭШМУРОДОВ,
Искандар ЭРНАЗАРОВ.

Шу сонга хабар

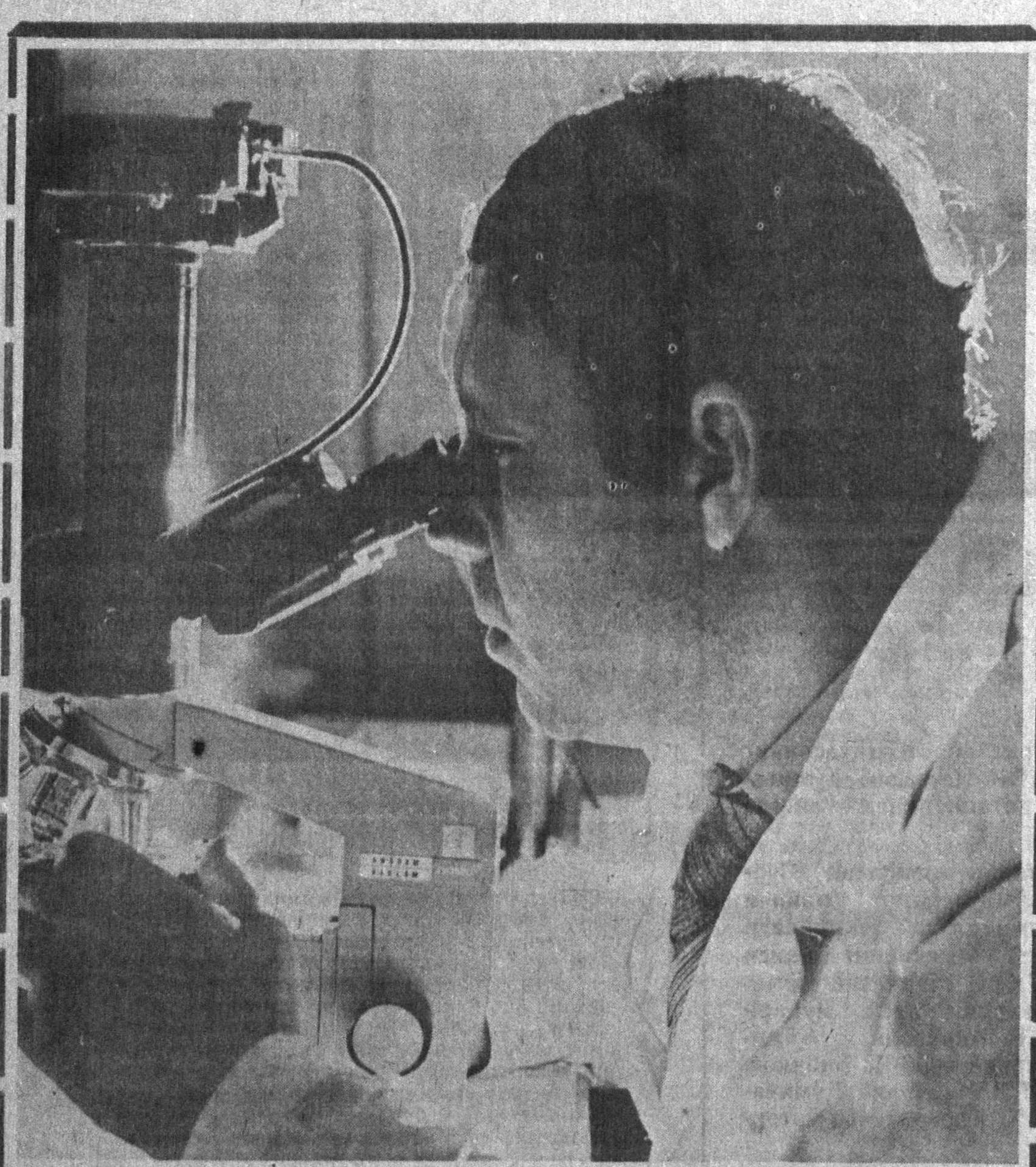

СССР Соғлиқни сақлаш вазирлиги иммунология илмгоҳининг Тошкентдаги маҳаллий бўлимида ўзбек олимларининг тўплаган тадқиқот натижалари аъзоларни ва тўқималарни кўчириб ўтказиш амалиётида катта аҳамият касб этмоқда. Юрак, буйракни кўчириб ўтказиш каби мураккаб операцияларнинг муваффақияти тўқималарнинг мос келишига боғлиқ. Бу соҳада тиббиётга иммуногенетика (Тошкентда ўтказилган тадқиқотлар доирасида) ёрдамга келмоқда.

СУРАТДА: иммунокоррекция лабораториясида. Тиббиёт фанлари номзоди А. Сирота тирик организмга кимёвий бирикмаларнинг заҳарли таъсирини ўрганмоқда.

Сураткаш С. ВЕЛИЧИКИН. (ЎзТАГ).

Меросимизни асрайлик!

...Яна битта қаттиқ силкиниш! Тамом. Икки юз мингдан ортиқ гувоҳ, жумладан, Тўмарис, Амир Темур, Беруний, ибн Сино, Улуғбеклар... назари тушган не-не бисотларга қирон келади.

Ҳар дақиқа юз бериши мумкин бу фожиа. У Ғуломқодир акага, икки йилдан ошдики, тинчлик бермайди. Ҳар куни эрталаб ишга келаркан, юрагини ваҳима босади: «Ишқилиб бирор кори ҳол рўй бермаган бўлсинда».

Бино қоқ ўртасидан ёрилиб бораётир. Учинчи қаватга чиқишга юрак дов бермайди. Деворлари нураб, хоналарга элтадиган йўллар тахталари қўзғалган. Сал қалтисроқ қадам боссанг, деворлари қулаб кетадигандай. Ғариб ташландиқ. Мана бу Будда ҳайкали Сурхондарё вилоятидаги Фаёзтепадан топилган, эрамизнинг 1 асрларига мансуб ёдгорлик. Бир пайтлар японлар тарозининг бир палласига Будда, иккинчи палласига тилла қўйиб, сотиб олмоқчи бўлишган. Хоразм, Амударё бўйлари, қўҳна Самарқанду Бухоро, Сурхондарё, Қашқадарё, Фарғона водийси, Эрон, Афғонистон сарҳадлари, жами Туркистон аҳли ўтмишидан ҳикоя қилувчи археологик қазилмалар, қулдорлик даври буюмлари, хонлик замонлари ҳаётини акс эттирувчи этнография материаллари, аждоду алломаларимизга дахлдор ҳужжатлар тупроққа кўмилади. Эсиз, ота-боболаримиздан мерос қолган бу қадимги хазиналар — Ўрта Осиё халқларининг маданиятини, маънавиятини исботловчи далиллар!

— Ўзбекистон халқлари негадир ўз маданиятлари гуллаб яшнаган даврини кўпинча фақат ислом билан боғлашади. Ваҳоланки исломга қадар Ўзбекистон ҳудудида асрлар давомида буюк бир цивилизация яшаган. У инқирозга юз тутганидан кейингина ислом маданияти кириб келган, — дейди музей археологи Лазарь Израилович Альбаум. — Масалан, музейдаги Будда ҳайкали бу бегона дин, эътиқод ёки маданиятники эмас, балки ўзбек халқига тегишли бебаҳо бойликдир. Агар у бирор фалокат юз бериб, дарз кетса...

Оқибатини ўйлаб даҳшатга тушасан, баъзан. Лекин кимларгадир буни тушунтириш, юрак-юракдан ҳис қилдириш нақадар қийин.

— Ўтмиши йўқнинг келажаги йўқ. Биз шу пайтгача тўрига ғишт қалаб келган капиталист миллий қадриятлар, меросларни бундай вайрон ҳолда ётганини кўрганида, ўз ҳамёнидан пул тўлаб бўлсаям иморат қурдириб берарди, — йиғламоқдан бери бўлиб гапирди музей директори, тарих фанлари доктори, профессор Ғуломқодир ака Рашидов. — Аммо йигирма беш йилдан буён қилган фиғону надоматларимиз раҳбарларга етиб бормаяпти.

Музей — зиёратхона. Зеро, ҳар бир халқнинг кимлигини билдирувчи ҳужжат ҳамдир. Ушбу тарих музейи ташкил этилганига бу йил 115 йил тўлади. Мустамлака Туркистондаги собиқ губернатор саройи — Оқ уйда жойлашган эди у дастлаб.

Қарангки, Октябрь инқилобидан сўнг музейнинг сарсону саргардонлиги бошланди. Олдинига у ҳарбий соборга жойлаштирилди, сўнг бойлар омборида ҳам яшади, ҳозирги электрон заводининг биринчи биносига ҳам кўчирилди, вақт ўтиб, универмаг биносига, кичик кўргазма залига кўчиб ўтди. Ва ниҳоят ҳозирги бинода 25 йил туриб қолди.

Куйбишев номидаги кўчада жойлашган, 1885—1901 йилларда қурилган бино аслида икки қаватли эди. 1955—58 йилларда иморатга яна бир қават қўшилди. Ундан идора сифатида фойдаланиш мўлжалланганди-да. Амалда эса, тарих музейи йўқлиги учун мозий меъморчилигига молик бу бино музей ихтиёрига бериб юборилди. Шунга кўра, у ердаги кўргазмалар кенгайтирилиб, уччала қават ҳам таъмирланиб, оғир-енгил экспонатлар жойлаштирилди.

Ҳар кун бу ерга юзлаб томошабинлар ташриф буюрадиган бўлишди. Йилига 400 мингдан ортиқ чет эллик, иттифоқимизнинг бошқа ўлкаларидан келган сайёҳлар қадам ранжида қилишарди. Минг афсуски, тез-тез ер силкиниб туриши, айниқса 1966—78 йиллардаги зилзилалар туфайли бино ҳалокатли аҳволга туша бошлади. Икки ярим йилдирки, ўзбек тарихий ўтмишини зиёрат қилмоққа келганлар остонадан қайтишмоқда. Экспонатлар эса ертўлаларда сақланяпти.

Сўнгги 30-40 йил ичида жумҳуриятимиз раҳбарлари музейга келиб, унинг аҳволини ўз кўзлари билан кўришган. Ачинишган. Афсусланишган. Бу муассаса учун бино зарур эканлигини таъкидлашиб, чиройли қарор ҳам қабул қилишган. Чунончи, Ўзбекистон КП Марказий Қўмитаси ва Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгашининг 1978 йил 11 декабрида чиқарилган 728-сон қарори, ЎзССР Вазирлар Кенгашининг 1989 йил 17 августидаги 254-р қарорига кўра, Тошкент вилояти ижроия қўмитаси жойлашган бино бўшатиб берилиши керак эди. Аммо, қарор қоғозда қолиб кетди.

Музей жамоаси яқинда раҳбарларга яна бир мактуб йўллаган. «Иттифоқимизда бирорта ҳам маданият вазирлиги йўқки у Ўзбекистондагидек ўз тарихига, маданиятига ва уни сақловчи, ташвиқот-тарғибот қилувчи жамоасига беҳад ҳурматсизлик қилган бўлсин. Тарих уларнинг чиройли сўзлари ва ваъдаларига қараб эмас, балки қилган ишларига қараб баҳо беради, албатта.

Кавказ ва Қримда «Ўзбекистон» санаторияларини қура олган, «Ўзбекистон» теплоходи-ю, Москвада бутун-бутун даҳалар қуришга маблағ топа олган, ўзини дабдаба ва шуҳратга кўмишга интилганлар наҳотки, миллий маданиятимизнинг ноёб ёдгорликларини жаҳон халқлари олдида намойиш қиладиган тарих музейи биносини қуриш ҳақида жиддийроқ ўйлаб кўрмадилар?» Очиғи, бу уларнинг ота-бобоси, ўтмишига худбинларча бўлган муносабати нишонасидир.

Музейнинг бугунги аҳволини кўрган кишилар баъзи масъул лавозимларда ишлаётган шахсларнинг, халқ вакиллари — депутатларимизнинг «Мерос ўз соҳибларига қайтарилсин. Ўзбекистондан олиб чиқиб кетилган бойликлар ўз халқи мулки бўлсин. Хорижий мамлакатларда, шунингдек, иттифоқимиздаги Эрмитаж каби музейлар бизнинг осори атиқаларимиз билан мақтанмасинлар» дея жамоатчилик орасида, сиёсий анжуманларда сўзлаётган нутқларига ишонармикинлар?

Биз эзилган ва содда халқмиз. Мол-дунёмизни ҳар қанча талашсинлар, миллий қадриятларимизни топташсин — чидаймиз, чидайверамиз. Тинчлик истаб, қуллуқ қилиб яшайверамиз. Пичоқ суякка теккандан сўнггина эсимиз кириб, ўзлигимизни танийммиз.

Демоқчиманки, Ўзбекистоннинг қайси бир вилояти, шаҳари, қишлоқларига борманг, бобокалонларимиз, даҳоларимиз ўтган манзилгоҳларни кўнгилдагидек зиёрат айлаб, тарихий обидалар, ёдгорликларни кўзимизга суртиб, тавоб қилолмайсиз.

Бошқа ўлкаларда ҳам шундаймикин? Йўқ, дейди жаҳонгашталар. Фақат бизда шунақа!

Яқинда Ленин музейига кирдим. Доҳийга тааллуқли ўзим таниш бўлмаган, билиб улгурмаган қизиқарли нарсаларни кўриш илинжида эдим. Аммо, китобларда ўқийвериб, кўзларимга муҳрланиб қолган, кўп қайтариқ, кўчирма ҳужжатлару, расмлардан ўзга зарур бисотларни топмадим. Уччала зал ҳам экспонатлар етишмаганидан ҳувиллаганча, бўш турибди. Ҳайратдан ёқа ушладим.

Қизиқ, бундай сунъий ясама масканданкимманфаатдор экан? Доҳийга меҳр-муҳаббати, эътиқоди борлар у таваллуд топган, у юрган жойларга бориб, тавоб қиладилар, албатта. Одамлар нақадар йироқда, йўли машаққатли эса-да, Аллоҳнинг муқаддас даргоҳига — Ҳажга сафар қиладиларку, ахир!

Яна таъкидлаб айтаман, гар бизга ўргатганлари рост бўлса... Ленин ўз асарларида инсон шахсига сиғинишни, уни илоҳийлаштиришни қаттиқ қоралаган. Унинг ақидаларига кўра гапирсак, агар ҳозир у тирик бўлганида ўз музейи биносини тарих музейига бериш мунозарасида жон-дилдан қатнашган ва кўпчилик фикрини қўллаб-қувватлаган бўларди.

Шундай ҳаёллар билан бобо даргоҳидан кўчага чиқасиз. Чиқасизда, тарих музейини қидириб кетасиз. Йўлингизда учраган одамлардан унинг қаерда жойлашганини сўрайсиз, Кўпчилик билмай, елка қисади.

Таҳририятдан: Жумҳуриятимиздаги қарийб барча рўзномаларда бу ҳақда куйиниб, ачиниб ёзилди. Баъзиларида бир неча марта. Уларни ном-ма-ном санаш шартмикан!

«И запрятали историю... в котельную» («Вечерний Ташкент» 1988 й. 29 февраль), «Сохраним наши корни» («Правда Востока» 22 декабрь 1988 й), «Миллатлараро муносабатларни уйғунлаштиришнинг ленинча принциплари» («Совет Ўзбекистони» 28 декабрь 1989 й. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитасининг XVIII пленуми материаллари). «Қайта қуришга миллий иш керак»... («Совет Ўзбекистони». 13 январь 1990 й.), «Котельная под храм!» («Правда Востока» 18 май 1990 й). «Ждать чуда» («Правда Востока» 30 август 1990 й) каби мақолаларни неча минглаб муштарийлар ўқиганмикин! Наҳотки мутасадди ташкилотлар раҳбарларининг кўзи тушмаган бўлса! «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» рўзномаси 1989 йил 13 октябрдаги сонида «Музей қачон очилади!» мақоласида шундай сатрларни ўқиш мумкин.

«Ниҳоят музей учун Тошкент вилояти ижроия қўмитаси биносини беришга ваъда қилишди. Бу ваъдага ҳам бир йилдан ошди, лекин ҳозиргача бино музей ихтиёрига берилгани йўқ. Тошкент вилояти ижроия қўмитаси раиси биносини бўшатиб бериш у ёқда турсин, ҳатто масалани ҳал этишни ҳаёлига ҳам келтирмаяпти».

Меҳрибон ҚУРБОННИЁЗОВА, «Ёш ленинчи» мухбири.

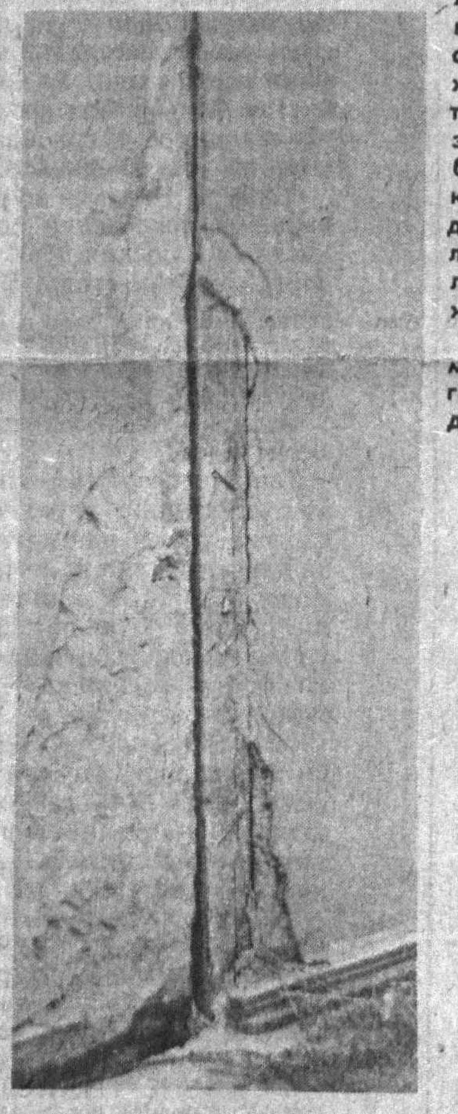

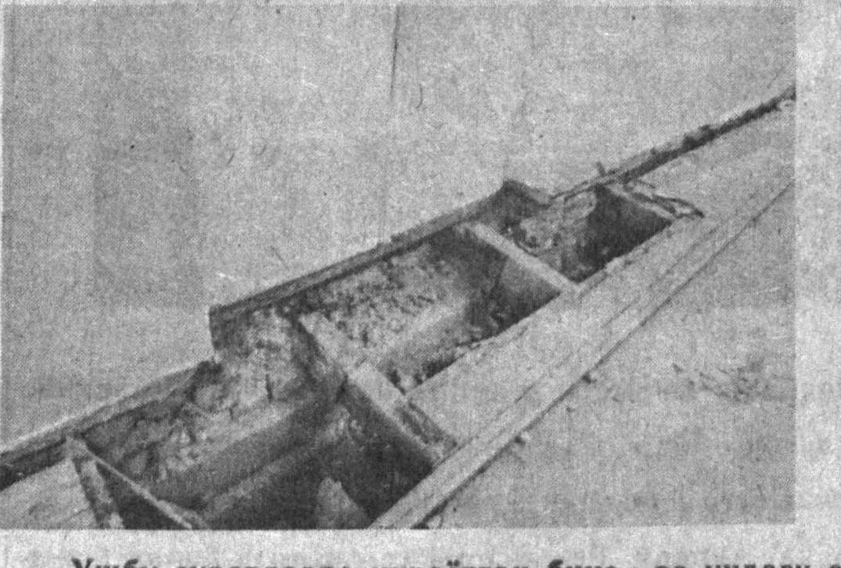

Ушбу суратларда нураётган бино ва ундаги айрим ноёб экспонатлар-ни кўриб турибсиз.

Муҳаммад АМИН суратлари.

«Ёш ленинчи»га жавоб берадилар

«БЕШИК ТЎЙИ»

(25 ДЕКАБРЬ, 1990 ЙИЛ)

Ушбу мақоладаги далилларни текшириб чора кўриш учун Хоразм вилоятидаги аҳолининг енгил автомобилларига техник хизмат кўрсатишга ихтисослаштирилган корхона бошлиғига юборгандик. Яқинда ушбу корхонанинг бошлиғи Г. Йўлдошев имзоси билан жавоб хати олдик.

«Хива ноҳиясининг 3-микрорайонидаги 3-уйнинг 5-квартирасида яшовчи байналмилал жангчи Одилбек Отажонов «Запорожец» енгил автомашинасига шина олиш учун Хива шаҳридаги 2-аҳолининг автомобилларга техник хизмат кўрсатиш станциясида 28 август 1989 йили навбатга турган.

9 сентябрь 1989 йил О. Отажоновга станциядагилар ҳар бири 56 сўмдан бўлган «Запорожец» автомашинасининг шинасини сотиб олишни таклиф қилган. Аммо, у 30 сўмлик шина келганда таъмин қилишни сўраган. 10 август 1990 йил буюртма № 045801 билан О. Отажоновнинг автомашинасига нархи 30 сўмдан 2 та шина ўрнатиб берилган.

«Бешик тўйи» мақоласи рўзномада чоп этилгандан сўнг 29 декабрь 1990 йил буюртма № 106043 билан байналмилал жангчи Одилбек Отажоновга «Запорожец» автомашинаси учун 4 та шина берилди».

Автобус қатнай бошлади

«Бизлар яшаётган «Коммунизм» жамоа хўжалиги ноҳия марказидан 20 километр узоқликда жойлашган. Илгари хўжалигимизга ноҳия марказидан автобус қатнарди. 2 ойки автобус қатнови тўхтатиб қўйилди. Бу масалада ноҳия раҳбарларига бир неча марта учрашдик. Улар «хўжалик раисига айтинглар, йўлни ремонт қилдирсин» дейишди. Начора, раисга айтилган илтимосларимиз ҳам қондирилмаяпти. Энди кимдан ёрдам сўрашга ҳам ўйланиб қолдик. Соғлом кишилар амал-тақал қилиб ноҳия марказига йўл машиналарда бориб келишмоқда. Аммо ёш болалари билан зарурат юзасидан ноҳия марказига отланган оналарга қийин бўлаяпти. Наҳотки энди автобус қатнови йўлга қўйилмаса?

Ҳалима КАРИМОВА,
Қўшкўпир ноҳияси бирлашган касалхона ходимаси».

Шикоятдаги далилларни текшириб, йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш учун халқ депутатлари Қўшкўпир ноҳияси Кенгаши ижроия қўмитасига юборгандик. Яқинда ушбу шикоятга ноҳия Кенгаши ижроия қўмитасининг раиси ўринбосари Р. Дарвишев имзоси билан жавоб хати олдик.

«Ноҳия ижроқўмида Ҳ. Каримованинг шикояти ўрганиб чиқилди. Ҳақиқатан «Коммунизм» жамоа хўжалиги билан ноҳия марказига қатнайдиган автобус йўл бузилганлиги учун қатнамаётганлиги аниқланди. Яқинда жамоа хўжалиги билан ноҳия йўл қурилиши ташкилоти ҳамкорликда бузилган йўлларни ремонтдан чиқарди. Аризачининг талаби қондирилди. Ноҳия маркази билан «Коммунизм» жамоа хўжалиги ўртасида автобус қатнови йўлга қўйилди».

БИРИНЧИ ФЕРМЕР

ҚАШҚАДАРЁ вилоятидаги Ўзбекистон Компартиясининг XX съезди номли боғдорчилик-узумчилик давлат хўжалигида дастлабки фермер пайдо бўлди. Чорвачилик ота-боболаридан мерос қолган, ўттиз йилдан кўпроқ вақт мобайнида хўжаликнинг сут-товар фермасида ишлаган Эргаш Мейликов фермер бўлишга жазм этди.

Энди Мейликов оиласи (унинг шахсий фермасида тўққиз киши ишлаяпти) тўла мустақилдир. Банкдан олинган қарз ҳисобига у гўшт ва сут учун боқиладиган санта гертруда зотли қирқта сигир ва ўнта наслдор буқа сотиб олди. Сигирларнинг ярми соғин сигирлар. Фермер хўжаликка ҳар куни ёғлиқлиги 5 фоизгача етадиган 400-450 килограмм сут топшираяпти. Бунинг эвазига давлат хўжалиги фермерни ем-хашак билан таъминлаб турибди.

— Бу дастлабки қалдирғоч, — дейди давлат хўжалигининг директори Жалол Рўзиев. — Лекин бизда ҳозир фермер хўжаликларини тузиш тўғрисида яна бир неча ариза бор. Боғдорчилик ва узумчилик соҳасида эса бизда мана бир неча йилдирки, ижара пудрати қўлланилмоқда.

Акс-садо

«Аскар бўлиб туғилмайдилар»

(«ЁШ ЛЕНИНЧИ», 1990 ЙИЛ, 27 НОЯБРЬ).

Кундалик матбуотнинг таомили шу экан. Бирор мақолани ўқиб кўнглинг тоғдек кўтарилади, бошқасини ўқиб муштингни тугасан. Хуллас, ўзингни-ўзинг гоҳ енгиб, гоҳ мағлуб этиб яшайверар экансан. Ушбу мақола рўзномамизда эълон қилингач, таҳририятимизга юзлаб мактублар келди. Уларни ўқиб баъзан юрагингга таскин ҳам бериб қўясан киши: «Хайрият, дарду-дунёмиз куйиб айтган нолаларимизни барибир ўз элдошларимиз тушуниб хавотирга тушишяпти-ку! Энг ёмони, ҳарбийдаги ачинарли ҳолат ҳамон тўхтагани йўқ».

Майли, яхши кунимизда ҳам ёмон кунимизда ҳам ёлғиз суянчиғимиз — халқимиз. Шуларнинг овозини тинглайлик:

* * *

Бу мақолани ўқиб яна хўрлигим келди. Мен ҳам аскар бўлганман. Лекин у вақтларда бугунгидек қочишлар, ўлдикетдилар кам эди. Болтиқбўйи, Кавказорти, Украина йигитларига сира-сира ҳасад қилмайлик. Аксинча ҳавас қилайлик. Уларни кўрсангиз ранги тоза, бақувват, гавдали, соғлом. Нега? Чунки уларни туққан оналар турли хил, мен номини санаб саноғига етолмайдиган заҳар-заққумлардан заҳарланмаган. Ҳавоси тоза. Қозони сувда эмас. Ўзбекка ўхшаб бели оғриб, жигари ярим бўлиб пахта чопмайди. Шўр, дориланган сув ичмайди. Уларнинг Ороли қуримаган.

Бизникилар-чи? Яна зўр бериб мақтанамиз: «фалон миллион тонна пахта берамиз. Мунча газ, мунча олтин ва бошқа» деб. Йўқ, бизни марказ — Москва алдамади, ўзимизни ўзимиз алдадик. Ўз ичимиздан чиққан «шайтон»лар алдашди. Яна мустақилликка эришамиз деймиз. Мен ҳаливери бунга ишонмайман. Биз халқимизни боплаб «сеҳрлаб» бўлдик. Энди нима қилиш керак! Нега армиядан қочаётганларнинг энг кўпи ўзбеклар? Нима учун бошқа миллат болалари бизникиларга истеҳзо, нафрат билан қарашяпти? Ахир шундай катта бир халқни ёмон отлиққа чиқарганлар номимизни еб, тузлиғимизга тупуриб, яна ўз юртларида яйраб юришибди-ку? Шунинг учун жумҳуриятимиз президенти чиқарган фармонни ҳеч гап-сўзсиз бажариш керак. Бу ўзимизга боғлиқ. Ана шунда яхши кунларимиз кўпаяди.

Омон БОЛИЕВ,
Бекобод ноҳияси.

* * *

Тўғри-да, ҳеч ким онасидан аскар бўлиб туғилмайди. Аскарликка етгунича тортган азобларини қўяверинг. Армияда эса яна қайтадан ташвишлар бошланади. Бизнинг бўлинмада ўзбеклар кўпчиликмиз. Сурхондарё, Наманган ва бошқа вилоятлардан. Мақолани ўқиб, юртдошларимизнинг тутган йўлларига ҳам қўшилдик, ҳам қўшилмадик. Армиядан қочиш яхши эмас. Ота-онаси, эл-улусга иснод. Лекин уни хўрлашса, яхши хизмат қилиши учун йўл беришмаса қочишдан ўзга чора йўқ.

Бизда ҳам зобитлар миллат ажратадилар. Жазолашнинг энг оддий, лекин кишининг асабини эзадиган усуллари — наряд, рапорт, тушунтириш хатлари ёзиш. Энг сўнггиси, 3-5-7 кунлик...

Билмадик, ўзбекларнинг айби не? Доим зобитлар бизга айри кўз билан қарашади. Бошқа миллатларга эса индашмайди. Санчастга борсак яхши қарашмайди. Қачон ётиб қолсаккина югур-югур бошланади. Сибирь томонларнинг ҳавосини сўраманг. Келганимизга икки йил бўлаяпти. Шу даврда бир неча йигитларимиз саломатлиги туфайли уйига қайтарилди. Бизни қийнаётган нарса, нега ҳалиям биздаги тиббий комиссиялар фаолиятида ўзгариш бўлмаяпти. Қачонгача касалманд, қамқувват болаларни «ҳарбий режа» деган балога гирифтор қилишади?

Ёзаверсак, дард кўп. Қанийди, Ўзбекистондан юртдошларимиз делегациялари бизнинг бўлинмага ҳам келишса. Яшаш, хизмат шароитимизни ўз кўзлари билан кўришарди.

Салом билан бир гуруҳ ўзбек аскарлари.

Мурманск, «Н» қисм».

* * *

«Қадимда ҳатто яқин 5-10 йиллар ичида ҳам оилада ўғил туғилса тўй бўлиб кетарди. Ўғли борлар бой-бадавлат саналарди. Энди-чи? Менинг ҳам уч нафар ўғлим бор. Катта ниятлар қилиб қўйибман. Насиб этса, эл қатори армияга борсин, кейин ўзидан униб улғайсин, дейман. Ҳозир юрагимнинг бир четида улар вояга етгани сайин армон туғиляпти. Буровнинг боласи «армиядан ўлиб келибди» ёки «қочиб келибди» деб эшитсам, изтиробга тушаман.

«Аскар бўлиб туғилмайдилар» мақоласида тилга олинган йигитларнинг орасида ҳамшаҳарларим ҳам бор экан. Ўқиб кўриб ҳали-вери армияда бундай тартибсизликлар тугашига шубҳам ортиб кетди.

Менинг ниятим, ҳамма оналар ўғил кўрса яна фахр туйғуси билан ўғилларининг элга садоқатли аскар бўлиб хизмат қилишини орзу қилсинлар. Шундагина биз оналар бехавотир бўламиз.

Каримахон МАМАТОВА,
Қўқон шаҳри».

* * *

«Мен Гурлан ноҳиясининг Гулистон давлат хўжалигиданман. Армияда хизмат қилаётганимга бир йилдан ошди. Албатта армия ўз уйинг эмас. Қийинчиликлар бўлади. Меҳрибонларинг қадрига етасан. Гоҳо уларни соғиниб йиғлаб ҳам оласан. Йигит киши ҳар қандай қийинчиликларга чидаши керак. Шу мақолада ёзилган йигитларни ҳам тушуниш керакдир. Балки уларнинг бўлинмасида тартиб-интизом яхши эмасдир. Барибир ҳар қандай вазиятда ҳам аскарлар ўртасидаги ўзаро муносабатни яхшилаш зобитларнинг қўлида. Улар ўз вазифасига масъулиятли бўлса, ўша ерда турли хил жанжаллар бўлмайди.

Мана олайлик, бизнинг бўлинмамиздаги йигитларнинг миллати ҳар хил. Лекин бизда миллат айириш йўқ. Жуда аҳилмиз. Зобитларимиз ҳам бизни ҳурмат қилишади. Икки йил ҳам ўтади-кетади. Асосийси, аҳил, иноқ яшаганга не етсин.

Кенжабой ПОЛВОНОВ,
Хабаровск вилояти».

* * *

«Тўғри, армияда муаммолар кўп. Уларни санаб тугатолмайман. Лекин тарозунинг асосий палласини «миллатчилик», «оқсоқоллик» босиб кетмайди. Чунки булардан-да ташвишлироқ, кўпчилигимиз кўпам эътибор бермайдиган дардлар ҳам бор. Улар ҳақида кам биламиз, ёзишмайди ҳам.

Мен ҳам аскар кийимини кийганман. Қийинчиликлар бўлган. Лекин иккита воқеа ҳалиям эсимдан чиқмайди. БИРИНЧИСИ: Узоқ Шарқда хизмат қилардик. 40-45 даража совуққа чидашнинг ўзи бўлмасди. Қисмимизда Ўрта осиёликлар кўп эди. Бир куни М. исмли қуролдошимиз қоровулга кетди. Орадан бирон соатлар ўтар-ўтмас ҳаммаёқ тўс-тўполон. «Ўзини отиб қўйибди» Кейин билсак, унинг севган қизи бошқага турмушга чиқиб кетаётгани ҳақида хат ёзган экан. Ҳалиги бевафо қизнинг сўнгги хатини дўстимизнинг чўнтагидан топиб олдик...

ИККИНЧИСИ: Хизматдан бўшатишди. Қувончимиз ичимизга сиғмайди. Жўнаш арафасида тўсатдан бир водийлик Н. исмли дўстимиз «мен уйга кетмайман» деб қолди. Ишонмадик. «Ҳазиллашма» дедик. «Йўқ!, — деди у жиддий. — Менсиз кетаверинглар». Сабабини сўрадик. Йиғлаб юборди. «Ишонмайсизлар, яхши кўрган қизимни ота-онам кўра-била туриб ўз акамга олиб беришибди. Энди қай юз билан уйга кириб бораман» деди. Ялиндик, юпатдик бўлмади. Шу-шу усиз Ўзбекистонга қайтдик. Ҳозир қаердалиги менга номаълум. Балки у ёқларда юргандир.

Бу икки воқеани бежизга эсламаяпман. Чунки шундай кўнгилсиз воқеалар ҳозир ҳам бўлаяпти. Ахир икки-уч йил она юртдан айриликда, ёрини соғиниб, жигаргўшаларига талпиниб яшаш осонми? Шундай вазиятда уйдан совуқ хат-хабарлар олсанг дунё кўзингга кўринмай кетиши ҳеч гапмас. «Аскар бўлиб туғилмайдилар» мақоласига ҳамоҳанг тарзда юқоридаги мазмунда чиқишлар ҳам қилинса яхши бўларди. Ўз фарзанди, севган ёрининг у ёқларда бир дунё соғинч гирдобида яшаётганини ота-оналаримиз, суюкли қизларимиз ҳам ҳис этишсин...

Акбар ЭШМУРОДОВ,
Шаҳрисабз ноҳияси, Хитой қишлоқ шўроси, «Москва» давлат хўжалиги».

* * *

Бу мақолага эътироз билдириб, ўзбек йигитларининг ўз бўлинмаларини ташлаб кетишларини оқлаб бўлмаслиги ҳақида ҳам Қизил Ўрда вилоятидан Тоҳир Носиров, Ҳалим Ҳасанов, Севастополдан М. Соибов, Волгоград шаҳрида ўз бурчларини ўтаётган ўзбекистонлик 19 нафар йигитлардан ҳам мактублар олдик. Шунингдек, бу мақолага муносабат билдириб мактуб йўллаган Гагарин ноҳиясидан Раиса Закиева, Москва вилоятидан оддий аскар М. Мамажонов, Фарғона вилояти Охунбобоев ноҳиясидан У. Исмоилова ва бошқа муаллифларга ҳам ўз миннатдорчилигимизни билдирамиз

Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг!

Саййиднинг «каромати»

Бир куни муҳарририятимизга икки киши кириб келди. Бири тўладан келган ўрта ёшлардаги киши бўлиб, иккинчиси қадимий шарқона либос кийган, ранги тиниқ, кўзлари чақнаб турадиган хушсурат йигит. Уларни катта шаҳарнинг сўнгсиз ташвишлари аллақачон «эзиб» қўйганлиги шундоққина юз-кўзи, нигоҳларида зоҳир эди.

Суҳбатимиз ҳали тугамасиданоқ, улар дарров муддаога ўтишди: «Ёрдам беринглар, президент қабулига кирмоқчимиз. Шахсан ўзларига гапимиз бор эди», дейишди. «Бизга айтасизларми» дедик. «Бу ҳозирча сир» дейишди. Сўнг ҳайратимиз яна ошгач, бизга бир даста фотосурат, жарида ва рўзномалардан олинган саҳифаларини кўрсатишди. Биз улар билан бирма-бир таниша бошладик.

Фарғона вилоятидаги «Коммуна» рўзномасининг ўтган йил 23 июль сонида «Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг» ойнасўзи остида «Улар мулоқот ўтказишга рози» сарлавҳаси билан биз танишган 25 ёшлардаги йигит — СССР экстрасенслар уюшмасининг аъзоси, экстрасенс — гипнолог, йог, телепат-психотерапевт, иккинчи Бутуниттифоқ ёшлар ижодиёти конкурси ғолиби Саййиджон Тошпўлатов билан шу рўзнома мухбири Баҳодир Шокировнинг суҳбати босилган экан. Биз кенг бўлмаса ҳам, ўқувчилар оммасига аллақачон таниш бўлган рақам ва манзараларни яна такрорламаслик ниятида ана шу рўзномадан парчаларни «Ёш ленинчи» муштарийлари ҳукмига ҳавола этишни лозим топдик.

«САВОЛ: — Тошкентда бўлиб ўтган Бутуниттифоқ экстрасенсларининг I-съездида иштирок этдингиз. Съездда ҳар бир экстрасенсга муҳим топшириқлар юклатилгани маълум. Жумладан агар сир бўлмаса, сизга қандай вазифалар топширилган?

ЖАВОБ: — Очиқ айтишим мумкин; мен ўзга сайёраликлар билан телепатик алоқада бўламан. Шу боис «меҳмон»лар билан алоқани мустаҳкамлаш, улардан янги-янги маълумотларни қабул қилиб олиш, бу маълумотларни Москва илмий текшириш дорилфунуни ҳузуридаги махсус лабораторияга юбориб туриш, пировард натижада номаълум учар жисмни ерга қўнишини таъминлаш топшириғини ҳам олганман.

Яна бир нарсани айтай: Иттифоқимизда 18 киши ўзга сайёраликлар билан мулоқотда бўлади. Шуларнинг бири — мен. Ўзимдаги бу сирли мўъжизани чамаси етти ёшларимда сеза бошлаганман. Ақлимни таниганимдаёқ мени ташқаридан кимдир — «сирли куч» бошқариб юрарди. Ихтиёрим ўша, мен тушуниб етмаган куч қўлида эди. Қулоғимга қандайдир ғойибдан буйруқлар эшитилаверарди. Турли манзараларни, бепоён юртлар қиёфасини аниқ кўрар эдим. Кўпроқ портлаш, ўқ овозлари, самолёт овозлари эшитилар, турли сигналлар қулоғимга қуюлар, худди мени радиоалоқага кимдир чақираётгандай бўлаверар эди. Осмонга қараб туриб кўзимни юмсам турли шаҳарлар, одамлар мен билмайдиган белги ва рақамлар, учувчи жисмлар намоён бўлаверарди. Худди тез ўтган кинолента кадрларидай.

Ёшлигимда қишлоғимиздаги магазинга бирор нарса харид қилгани борсам, айрим пайтларда сотувчи мени кўрмасди. Ҳатто шундай ҳол ҳарбий хизматни бошлаган кезларимда ҳам содир бўлган. Кейинчалик билсам, «улар»нинг сирли таъсири, кўз олдимдан ўтувчи белги ва шакллар алоқа калитлари экан. «Улар» менга ёшлигимданоқ ҳинд жодулари санъатини ўргатдилар. Яна менга ёниб турган олов устида ялангоёқ юришни, рақсга тушишни, ўз-ўзини бошқаришни, қайта ёшариш сирларини, беморларни даволашни ҳам ўргатишди.

САВОЛ: — Номаълум учар жисмлар ҳақида қандай янги гап айта оласиз? Уларни доим кузатиб борасизми? Ёзёвонлик Нафиса билан боғлиқ воқеалар хусусида-чи?

ЖАВОБ: — Номаълум учар жисмлар афсона эмас, бор нарса. Улар сайёрамиз устида текширув — тадқиқот ишлари олиб бормоқда. Сайёрамизга кечагина келишгани йўқ. Жуда қадим замонлардан буён куррамизга ташриф буюришиб, ерликларга кўп нарсани ўргатганлар. Уларнинг айтишига кўра, бизни тажриба ўтказиш учун яратишган эмиш. Кейинги йилларда ер юзидаги ҳаво, атмосфера ўта булғанганлиги туфайли улар турли кийим-скафандрларда келишадиган бўлдилар. «Меҳмон»ларнинг ерда аввал ҳам, ҳозирдагидек «ўз одамлари» бўлган. «Улар» еттинчи ва ўн бешинчи (сайёраларини шундай номлайдилар) сайёралардан ташриф буюрадилар. Менга хабар беришларича, 18 та сайёрада ҳаёт мавжуд. Куррамиз эса ана шу сайёраларнинг марказида жойлашган экан. Учар жисмлар ерга яқинлашаётганда сигналлар бериб келади. Бу сигналлар алоқа учун бўлиб, уларни ердаги тегишли одамларгина қабул қилади. Сигналларни ким қабул қилса, барча саволларга жавоб олиши мумкин. Сигналлар кундузлари асосан соат 9 дан 12 гача, тунлари 24.00 дан 4.30 гача давом этади. Ҳафтанинг уч кунида тарқатилади. Улар билан ҳар қандай киши алоқа ўрнатиши мумкин. Бунинг учун алоқа калитини билиши зарур. Менга шундай алоқа калити берилган. Сайёрамизнинг 12 нуқтасида «алоқа зонаси» мавжуд. Ватанимиз ҳудудида эса олтита «зона» бўлиб, учтаси Ўрта Осиё қисмидадир.

Учар жисмлар турли шаклларда: шарсимон, тарелкасимон, учбурчак, трубкасимон, ҳатто ракета шаклида ҳам намоён бўлади. Оғирлиги 30 тоннадан 50 тоннагача боради. Ер юзаси узра электромагнит тўлқинлари ҳисобига ҳаракатланади. Ернинг тортиш кучи таъсир этмайди. Ёзёвонлик Нафиса эса тасодифан «алоқа зона»сига тушиб қолган. Оқибатда у воқеани кўрган ва эшитган. Нафиса «улар» билан бундан кейин ҳеч қачон учраша олмайди. Чунки унинг қўлида алоқа калити йўқ.

САВОЛ: — Ўзга сайёраликларнинг ерликлардан қандай фарқли томонлари бор?

ЖАВОБ: — Ўзга сайёраликларнинг ҳам боши, икки қўли, икки оёғи бор. Аввало — улар ҳам инсонлар каби яшайдилар, ўйлайдилар, фикр қиладилар, овқатланадилар. Жисман мавжуд, аммо мўъжизавий томони шундаки, ўз онгининг 64-70 фоизини ишлата олиш қудратига эга. Менимча, ҳамма сирли тилсимотнинг калити ҳам ана шундадир. Биз эса бош мия ярим шарларимиз имкониятларининг атиги 4—5 фоизидангина фойдаланамиз холос. Шуни алоҳида айтишим керакки, улар тана рангини хоҳлаган рангга кирита оладилар. Жисмини ҳавода учириш қобилиятига ҳам эгадирлар. Ернинг тортиш кучини енгувчи куч уларда бор. Ҳаракатланганларида ўзларидан нур таратиб турадилар. Бир зумда кўринмай қолишлари мумкин. Истеъмол қилиниши мумкин бўлган емакларнинг кўтарилаётган буғ таркибидаги моддалари кифоя. Бир кеча-кундуз давомида уч минут ухлайдилар. Яна бир ҳайратланарли фазилатлари шуки, касал бўлмайдилар. Агар зарурат туғилса, бир неча дақиқалар ичида ўз танасини операция қилиб, тузата олиш имкониятига эга. Яна бир ажойиб хусусиятлари шуки, кўзлари кундузи ҳам, тунда ҳам бир хил кўра олади. Юрак уришлари бир минутда тинч ҳолатда 3—4 марта, иш жараёнида эса минг маротабагача уради. Жуда узоқ умр кўрадилар. Ўрта ёшдагилари 500-600

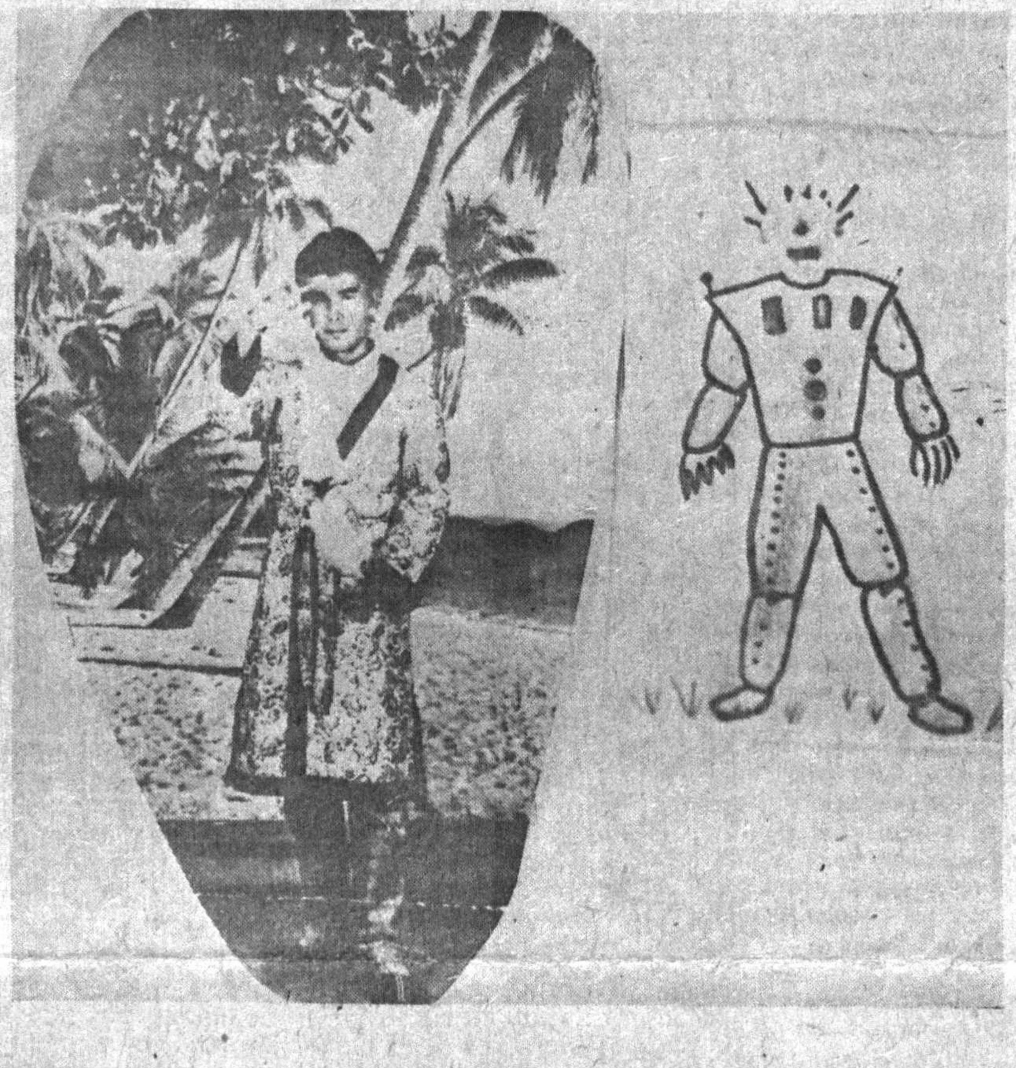

ёшда, кексароқлари минг ёшда бўлишади. Чунки улар қайта ёшариш ва ўлмасликнинг сирларини билишар экан. Мингдан ортиқ нафас олиш усулларидан фойдаланиш қудратига эгадирлар. Тана ҳарорати жуда паст бўлиб иқлимга қараб ўзгариб туради. Ўзга сайёраликларнинг берган маълумотларига кўра, у ерда ўқитиш, тарбиялаш, чиниқтиришга жуда катта эътибор берилар экан. Ёшлар мактабда 85 йил таълим олар экан. Бу сайёраларда ҳам фасллар алмашиниши рўй беради. Бироқ вақт жиҳатидан ер фаслларидан кескин фарқланади. Масалан, бир фасл ер ҳисоби билан 25 йил давом этишини айтмоқдалар.

САВОЛ: — Яқин вақтлар ичида куррамизда қандай воқеалар юз бериши мумкин? «Меҳмонлар» ерликларга нималарни таклиф этишаяпти?

ЖАВОБ: — Яқин йилларда ерни катта хавф кутаётганини айтишмоқда. Куррамиз тақдирини ҳал қилиш уларнинг қўлида экан. Айниқса, одамлар ўртасидаги низо ва келишмовчиликларнинг кучайганлигидан ташвишланишяпти. Кишилар гуруҳлари ўртасида ўзаро ишонч, дўстлик, меҳр-шафқатнинг йўқола бориши бўлғуси катта хавфнинг асоси, деб айтмоқдалар. Шунингдек, ер иқлимининг кескин ўзгариши ўзга сайёраликларнинг яқинлашуви ва унинг оқибатида зилзила, сув тошқинлари бўлиши эҳтимоли борлигини ҳам башорат қилмоқдалар. Улар куррамиз экологиясининг бузилиб кетганлигидан ташвишдалар. Ана шулар туфайли ерликларга ёрдам беришлари мумкинлигини билдиришмоқда. Агар имкон яратилса, дунё мамлакатларининг энг йирик раҳбарлари ҳамда дин арбоблари билан учрашиб, мулоқотда бўлишга розилик билдиришаяпти. Мулоқотда куррамизнинг кескин муаммоларини ҳал қилиш йўллари ҳақида фикр юритилади. Бундай мулоқот жуда-жуда зарур. Учрашувнинг вақти ва қаерда ўтказилиши ерликларнинг розилигига қараб белгиланади, дейишмоқда.

САВОЛ: — Айрим экстрасенслар техника асбобларига таъсир кўрсата оладилар. Сизда ҳам шундай қудрат борми? Сиздаги бу мўъжизавий хусусият доимийми, ёки?..

ЖАВОБ: — Табиатнинг менга берган бу сирли инъомининг доимий ёки вақтинчалиги менинг ихтиёримда эмас. Мен «у» томондан келгувчи буйруқни бажарувчи ва ахборотларни қабул қилувчиман, холос. Ҳар бир бажараётган ишим кузатув остидалигини доим сезиб ва кўриб тураман. Башарти озгина хатога йўл қўйсам жазоланаман. Энди техника асбобларига келсак, бундай хусусият менда ҳам бор. Масалан, овоз ёзувчи магнитафонни, фотоаппаратни ишлатмай қўя оламан. ЎзТАГ мухбири Бахтиёр Мансуров мени синаб кўриш мақсадида ўтказган тажрибаларида бир неча марта магнитафони ишламай қолганидан хуноби ошган эди. Қисқаси, у овозимни лентага ёзиб ололмаган...

Саййиджон билан суҳбатлашаётиб, ўзимизни бу нарсаларга ишонмайдиган қилиб кўрсатишга, унинг қобилиятини инкор этишга ҳам ҳаракат қилдик.

— Сиздан ўз қобилиятингизни менинг кўз ўнгимда исбот қилинг, деган ҳар қандай одамга намоён қила оласизми?

— Йўқ, буни хоҳламайман. Чунки аввало кўринган одамга ўзимни мақташни истамайман. Ўзимдаги имкониятларни одамлар учун сарфлашни истайман. Қолаверса, ўша одам хоҳласа, ишонсин, хоҳламаса йўқ. Лекин мен ўз кучимга, имкониятимга қаттиқ ишонаман.

— Сиз ўзга сайёраликлар ҳақида жуда кўп маълумотларга эга экансиз. Буларни қаердан билдингиз?

— Ҳақиқатан мен ўзга сайёраликлар билан алоқа қилиб тураман. Бу ҳақда гапиришга эртага ўхшайди. Кўпчилик бунга ишониш учун ҳали тайёр эмас.

— Айтингчи, сиз каби истаган одам ўзга сайёраликлар билан алоқа қилиши мумкинми?

— Аввало ўша одамни роса кузатишади, унга бироз имкониятлар бериб туришади. Агар ўша одам ўз имкониятларини одамларга яхшилик қилиш учун сарф эта олса, уларнинг талабларини бажара олишига ишонишсагина у билан алоқа ўрнатишга киришадилар.

— Ўтган йилгидан кўра, ҳозир биотокчиларга одамларнинг қизиқиши анча сўнган. Буни нимадан деб ўйлайсиз?

— Аввало, ўзини ноёб қобилиятлиман деб кўрсатувчи «қалбаки биотокчилар» кўпайиб кетди. Қолаверса, одамлар учун аввал бу янги олам эди. Эндиликда бу ҳақда одамларни маълум тасаввури бор. Уларни аввал ҳар қандай мўъжиза қўлидан келадиган сеҳргар деб ўйлашган. Афсуски, биз одамлар ўйлаганчалик одамларнинг истаган нарсасини рўёбга чиқарувчи сеҳргарлар эмасмиз. Фақат одамларга нисбатан имкониятларимизни кўпроқ ишга соламиз.

— Гувоҳномангизда «телепат» деб ҳам ёзиб қўйилган. Буни қандай тушунса бўлади?

— Бу алоҳида мавзу. Алоҳида бир олам. Яъни содда қилиб айтганда, кўзимизга кўринмайдиган тўлқинлар бор. Бу тўлқинларни қабул қилиш ёки шундай тўлқинларни бирон бир узоқ масофага аниқ етказа олиш демакдир. Ҳар бир одамдан турли хил, оддий кўз билан кўриб бўлмас нурлар, тўлқинлар таралиб туради. Ўша кўринмас тўлқинлар ва нурларни кўра олиш ҳамда қабул қила олиш орқали инсонни нима ўйлаётгани, миясидан қандай фикрлар ўтаётганини билиб олиш мумкин. Ёки бирор одам ҳақида очиқ маълумот билиб олиб сўнг унга узоқ масофадан туриб таъсир ўтказа олиш ҳам телепатияга киради. Бу борада америкалик олимлар жуда катта изланишлар, тадқиқотлар ўтказишмоқда. Мен кўп бор узоқ масофадан туриб одамларга таъсир ўтказганман. Биласизми, инсон имкониятлари беҳисоб катта. Лекин ўша имкониятларни жуда кўпини ишга сололмаймиз. Уй, рўзғор, тирикчилик ташвиши, айниқса, қишлоқ жойларида одамлар умрининг асосий қисмини кунни бир амаллаб ўтказишга сарф этиб, ўзи билан ўзи ўралашиб қолган. Ҳатто, баъзи одамлар рўзғоридан ортиб, бироз «мен бу дунёда нега яшаяпман, мана бу осмон шунча чексиз, юлдузлар нақадар кўп бўлмаса» деб, ақалли ўйлаб ҳам кўрмайдилар. Мен бундан ўзгача ҳам яшашим мумкинми, нимага қодирман, деб ўзларига савол бериб ҳам кўрмайдилар. Кўпчилик ўзларидаги сўнгсиз имкониятлар борлигини ҳам билмайди...»

...Бизга Саййиджон яна кўп ғаройиб ва ажойиб нарсалар ҳақида ҳикоя қилиб берди. Аммо буларнинг барчасини муштарийларга етказишни лозим топмадик. Чунки уларни барча ҳам тўғри қабул қила олмайди.

— Мен 7 ёшимда «ўлган»ман, — дейди Саййиджон, — уйдагилар сўнгги умидларини узгач, устимга оқ сурп ёпиб, йиғи-сиғи қилишди. Кечқурун шом сўнгандан сўнг, алоҳида хонага ётқизишди. Мен ўша лаҳзаларда мутлақо бошқа сайёрада яшаётгандай эдим: кўз олдимга нотаниш ерлар, манзаралар, белги ва шакллар келаверди. Бир пайт назаримда бутун атроф қарсиллаб, ер силкингандай бўлди. Кўп ўтмай мен ётган хонага оппоқ кийинган тўртта одамсимон махлуқ кириб келди. Менга қон қуйиб «операция» қилишди. Сўнг кўтариб учувчи жисмларига олиб киришди. Унинг ичи айлана шаклида бўлиб, қаторасига 18 та ўриндиқ ўрнатилган ва унда 18 киши ўтирар, айлананинг қоқ ўртасида яна бир киши бор эди. Мени олиб кирган тўрт киши «тайёр» деб, уларга кўрсатишди. Ўртадаги киши эса менга қараб: «энди сен бизнинг одамсан», деди. Шундан сўнг алоқа калитини беришди. Шундан буён улар билан алоқа қиламан. Уйимиз алоқа зонаси вазифасини ўтайди. «Улар» менга топшириқлар беради, агар бажармасам жазолашади.

— Ҳеч жазолашганми?

— Ҳа, ўтган йилнинг эрта баҳорида менга топшириқ беришганди. Бажармадим. Жазолашларини билардим, лекин қандай қилиб ва қачон бўлиши ҳали менга қоронғи эди. Бир куни онамга: «Она, саккиз кундан кейин уйимизга ўт кетади», дедим. Онам: «Ёмон ният қилма, болам тавба қилгин», деб койиб бердилар. Эртаси куни қаттиқ ёмғир ёғди. Шу ёмғирли кунда қўққисдан «олов шар» келиб тўғри уйимизга тушди. Ёниб кетди. Бутун қўни-қўшнилар билан ҳам ўчира олмадик. Бу ҳақда ноҳия рўзномасида ҳам хабар берилди.

Яна бир қизиқ ҳодиса рўй берган. У пайтда раҳматлик отам ҳаёт эдилар. Бир куни уйимиз атрофи, яъни алоқа зонасига яқин жойда зовур қазиш учун бир экскаваторчи йигит келди. Отам чиқиб «бу ерни ковлама» деб айтган эди, у парво қилмай ишида давом этди. Кеч соат 10 лар чамаси эди, кимдир дод-вой деб жон ҳолатда қичқириб, ҳовлимизга кириб келди. Қарасак ҳалиги йигит, қўрққанидан бутун вужуди қалтирар, лабларига учуқ тошиб кетган эди. Айтишига қараганда, улкан, қоп-қора, жунли, «одам» уни чақирган, бормагач бўйнига солиш учун арқон улоқтирган. У эса дод солиб бизникига қараб қочган. Шундан кейин у бошқа кўринмай кетди. Бир ҳафта ўтгач шериги келиб, зонадан экскаваторни олиб кетди. Ҳозиргача бу зонани ҳеч ким ковламайди: яқинлашган одам ким ва нима бўлишидан қатъий назар ҳар хил шарпалар, нурланишлар, ўзгаришларга дуч келади. Ҳайвонлар ўзидан-ўзи йиқилабошлайди, паррандалар 3—4 кун ичида ўлади. 1989 йилда учта она-бола эчкимиз бор эди. «Зона»га кириб қолиб она эчки калласидан, болалари эса қулоғидан айрилгач, уччаласи ҳам ўлди. Она эчкининг калла суягини тополмадик.

— Фаҳмлашимча улар зона — яъни уйингизга бемалол ташриф буюришар экан. Шу пайт қўшнилар ёки маҳалла аҳли сезиб қолмайдими?

— Энг аввало, улар ҳавода ҳар хил шаклга кира олишади. Еримизга ташрифи ҳам қизиқ бўлади: асосий-узунлиги бир-бир ярим километр ҳажмдаги жисмлари осмоннинг маълум бир қисмида қолади. Кичкина, тарелкасимон ҳар хил шаклдаги жисмлари билан бизга келишади. Чунки уларнинг асосий жисмларидан чиқадиган улкан нурлар ерни заҳарлаши мумкин. Бу бир томони; иккинчи томондан эса одамнинг ёдини ўчириб кетиши ҳам мумкин: сиз билан суҳбатлашаётиб, керакли маълумотни олиб бўлгач, сўнгра ўртада бўлган манзара ва суратни худди тушдагидек хотирадан чиқариб ҳам юборишади.

— Баъзи экстрасенсларда йўқолган нарса ёки одамни топиш қобилияти ҳам бўлар экан...

— Яқинда бизникига Душанбе шаҳридан йўқолган бир боланинг онаси билан тоғаси келишди. Расмини ҳам олиб келишган экан. Уни «излаш»имиз жуда осон кечди: уларни ётқизиб, пешонасига йўқолган боланинг расмини қўйиб, алоқага чиқдим: шу бола қаерда, тирикми ёки ўлик эканлигини сўрадим. Қабул қилишиб, текширишга киришишди. 5—10 минут ўтгандан сўнг тоғасига «кўрсатишди». Тоғаси НУЖларни кўрганлиги, жияни рус шаҳарларидан бирида тирик эканлиги, атрофида малла сочли кишилар яшаётганлиги, китоблар сочилиб ётганлигини кўрган. Онаси эса аввал «НУЖ»ларни, кейин ўрмон ва кўп қаватли уйларнинг ичида ўз ўғлини кўрганлигини, у отаси билан уришиб уйдан чиқиб кетганлигини, отаси йиғлаб уни кутаётганлигини ва ўғли 7 кундан сўнг қайтишлигини баён қилган. Кейин ўзларидан сўрасам, ҳақиқатан ҳам бола дадаси билан жанжаллашиб уйдан чиқиб кетганлиги маълум бўлди...

Аслида бу шов-шувга арзимайди. Чунки хорижда бундай кишиларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатишади, улардан давлатнинг муҳим ишларида, маслаҳатчи сифатида, разведкаларда, оғир жиноятчиларни топишда фойдаланилади. Биз эса улардан тўғри фойдаланишни билмасликдан ташқари ўз ҳолича ишлашга ҳам қўймаймиз.

— Сиёсий воқеаларни ҳам олдиндан башорат қила оласизми?

— Мен Ўш воқеаларини уч ой олдин билган эдим. Гувоҳларим ҳам бор. Улар бир кун ҳарбий полигонга тушишди. Сабабини сўраганимда Ўш томонни кўрсатиб шу ёқда жуда катта жанжал бўлади, деб менга топшириқ беришди. Мен «Коммуна» рўзномасига хабар бердим, улар эътибор беришмади...

— Бизни ҳимоя қилувчи сайёралар ҳам бор эмиш?..

— Ҳа, бешинчи ва еттинчи сайёралар. Ўн бешинчи сайёра эса душманимиз. Улардан нуқул ёмон ахборотлар оқиб келади. Хайрият, бешинчи ва еттинчи сайёралар ёрдамида қайтарилади. Худо кўрсатмасин, ҳозир 70 фоиз одамнинг фикру-зикри ёмон ниятлар билан банд: улар кўпроқ ўн бешинчи сайёрадан маълумотлар олишади...

СУРАТДА: ўзга сайёраликнинг тахминий кўриниши ва «башоратчи» Саййиджон.

Исмат ХУДОЁР,
журналист.

(Давоми бор).

Синов майдони

«Синов майдони» деганда биз полвонларнинг беллашув майдонини назарда тутаётганимиз йўқ. Йўқ, биз ҳамон қонли уруш давом этаётган Форс кўрфазини назарда тутаяпмиз. Ушбу минтақа ҳозирги кунда худди Аловуддиннинг сеҳрли шамчироғидан чиқиб, эркинликка эришган Жиннинг ўз «ҳунарини» кўрсатаётган жойни эслатади. Кинодаги Жин ҳеч бўлмаса эгасининг гапига қулоқ осарди, аммо Ироққа қарши урушаётган икки оёқли «жин»лар афтидан ҳеч кимга бўйсунишмайди ва ҳеч нарсани тан олишмайди шекилли.

Ёмон томони шундаки булар энг замонавий қуроллар билан қуролланишган. Эҳ-ҳе, уларда нималар йўқ дейсиз! Албатта бу борада америқоликлар олдинда: «ақлли» бомбалар нишонни ўзи қидириб топади, керак бўлса труба ичига ёки вайрон қилиш мўлжалланган бино эшигига киради; «Стрельс»ларни эса «энг зўр» радарлар ҳам кўролмайди, япон электроникаси билан тўлиб тошган «Пэтриот» ёки қанотли «Томагавк» ракеталари тўғрисида гапирмаса ҳам бўлади. Ҳатто Вьетнамдаги уруш тугагандан бери фойдаланилмаётган «Б—52» тайёрасига, Қуриядаги урушдан сўнг мангу дам олишга жўнатилган «Миссури» линкорига ҳам иш топилди. Бири Қувайт ва Ироқ ҳудудига гилам тўшагандек бомба ёғдираётган бўлса, иккинчиси 16-дюймли снарядлар ёрдамида «ер ҳайдаяпти». Инглизлар тайёралардаги ва артиллерия системаларидаги электрон системаларини, фаранглар эса «Ягуар» ва «Мираж» қирувчи-бомбардимончи тайёраларини жанговар шароитда синаб кўришмоқда.

Бу қуролларнинг ҳаммаси олдига бор-йўғи битта вазифа қўйилган: ажал уруғини сочиш. Албатта расман бу уруғлар Саддам Ҳусайн қўмондон бўлган ҳарбийларга қарши сочилиши керак. Аммо минг афсуски, ҳатто энг «ақлли», энг замонавий электроника билан жиҳозланган бомба, снаряд ёҳуд ракета ҳам ҳарбий ёки фуқаро одамнинг фарқига бормайди. Шу боис иттифоқчилар авиацияси Бағдодни бомбардимон қилишганда 23 январдан 30 январгача 108 фуқаро ўлган, 249 киши ярадор бўлган. Носирияда эса бу «кўрсаткич»лар қуйидагича: 200 киши ҳалок бўлган, 100 киши бедарак йўқолган. Ҳа, ҳар қандай олийжаноб мақсадлар ниқобига ўралсада шафқатсиз урушнинг аччиқ ҳақиқати доимо шундай бўлади: ваҳшийлик азобини авваламбор оддий халқ тортади!

Уруш кўлами эса тобора кенгайиб бормоқда. Бунга сари у турли мамлакатларда акс садо бермоқда. Жумладан Австрияда шанба куни тунда Кундл ва Брипслегг станциялари оралиғидаги темир йўлда кучли портлаш бўлган. Гарчи рельс омон қолган, поезд ағдарилмаган бўлсада ҳаракат ўн соатга тўхтаб қолган. Йўлни тузатишга келган темирчилар портламай қолган иккинчи бомбани топиб олишган. Ички ишлар вазирлиги ушбу террорчилик сабабини Австрия ҳукуматининг мамлакат ҳудудидан Амриқо танкларини олиб ўтишга розилик бергани билан изоҳламоқда. Шуни унутмаслик керакки. Австрия бетараф давлат. Агарда унинг ҳудудидан кўпмиллатли кучлар танклари ўтадиган бўлса демак у ўз-ўзидан Ироққа қарши турган иттифоқчилар сафига қўшилган бўлади. Бундан сал илгарироқ эса Олмониядаги Амриқо тайёралари Саудия Арабистонига ўтиш пайтида ҳам Австрия осмонидан учганди. Бунинг «жавоби» қандай бўлганлигини юқорида баён этдик. Энди иккинчи марта шундай жавоб эшитмаслик учун парламентдаги оппозициячи фирқалар норозилик билдиришди. Кўпчилик қатнашган урушга қарши намойишлар бўлиб ўтмоқда. Улар нима қилиб бўлсада танкларни ўтказмасликларини айтишмоқда.

Хуллас, Форс кўрфазидаги уруш, бу шунчаки қарама-қарши турган давлатлар, уларнинг қуролли кучлари ўртасидаги уруш эмас. Мазкур уруш қадим-қадимдан давом этиб келаётган уруш ва тинчлик кучлари ўртасидаги беомон жангдир. Агарда у бундан беш йил муқаддам бошланганида эди, унинг сабабларини ва манбаларини ҳеч бир иккиланмасдан аниқ кўрсатиб берардик. Аммо ҳозирги кун шароити мутлақо бошқача. СССР ва АҚШ ўртасидаги қарама-қаршилик ўзаро манфаатли ҳамкорликка айланаётганидан инсоният енгил тин олаётган бир пайтда «совуқ уруш»нинг яна ўз қабридан чиқиб олишига йўл қўйиб бўлмайди.

ХАБАРЛАРДА ОЛАМ НАФАСИ

● ТОКИО. Никарагуа президенти Виолета Барриос де Чоморро Япония пойтахтига келди. Унинг мақсади фуқаролар уруши даврида вайрон бўлган халқ хўжалигини тиклаш учун Япониядан ёрдам ундириш.

● МАНИКА. Филиппин президенти Корасон Акино «Филиппин стар» рўзномаси журналисти Луис Бельтранни судга берди. Сабаби Луис рўзномада «1987 йил августдаги тўнтаришда президент кроват остига яширинган» деб ёзганди.

● ТИРАНА. Албаниянинг энг йирик денгиз «дарвозаси» Дуррес шаҳрида оммавий тўполонлар бўлган. Минглаб кишилар портда Италия кемаларига чиқиш эркин бўлибди деган миш-мишларга ишониб келишганди. Полиция уларни тўхтатмоқчи бўлганида тўқнашув юз берди, 42 киши ҳибсга олинган.

● БЕРЛИН. Собиқ Олмония Демократик Жумҳурияти ҳудудида иқтисодий вазият тобора кескинлашмоқда. Январь ойининг ўзида ишсизлар яна 115 мингга кўпайиб, умумий сони 757 мингга етди.

● ПРАГА. ЧСФЖ президенти Вацлав Гавел Ғарбдаги оммавий-ахборот воситаларининг Чехословакия, Польша ва Венгрия ўртасида иттифоқ тузилади, деб тарқатган миш-мишларини рад этди. Яқинда бу уч давлат раҳбарларининг бўладиган учрашувида Варшава Шартномаси тақдири ҳам кўрилади, аммо бунга ўхшаган янги Иттифоқ тузиш нияти йўқ.

● НЬЮ-ЙОРК. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг штаб—уйида конверсия бўйича халқаро экспертлар гуруҳининг биринчи мажлиси бўлиб ўтди. Ушбу гуруҳ БМТ Бош Ассамблеясининг мандатига кўра 1990 йил 4 декабрда 45/58-сонли резолюциясига биноан тузилганди.

● СЕУЛ. Жанубий Қурия пойтахти прокуратураси уч қонун чиқарувчини ҳибсга олиш учун рухсат берди. Улардан икки нафари асосий оппозициячи фирқа — Тинчлик ва демократия фирқаси, учинчиси эса ҳукмрон Демократик либерал фирқа аъзосидир. Уччовлари ҳам порахўрликда айбланишмоқда. Ўтган ойда ҳибсга олинганлар АҚШга ўн кунлик сафар қилишганди.

● ЛИМА. Перуда кун иссиқ бўлишига қарамай, унинг пойтахтидаги чўмилиш жойлари ҳувиллаб ётибди. Бунинг боиси бутун мамлакатнинг океан билан туташган қирғоқларига ўлат хасталиги тарқалган.

● БУДАПЕШТ. Венгриянинг бош вазири Йожеф Анталл оппозициячиларнинг Югославиядаги хорват сепаратчиларига қурол сотишда айбланган икки вазирни вазифасидан озод этиш ҳақидаги талабини рад этди.

● БАЙРУТ. Исроил ҳарбий патрули Духайшадаги фаластинлик қочоқлар лагерида 12 ёшли араб Бассам Иса аль-Гарузни ўлдиришган. Яна олти киши жароҳатланган. Кўпгина жойларда комендантлик соати жорий этилди.

ОФР. Гумбольд номидаги Берлин дорилфунуни талабалари маҳаллий ҳукуматнинг «Гуманитар куллиётларни беркитиб қўйиш» тўғрисидаги қарорига норозилик билдириб чиқишди. Бунинг оқибатида кўпчилик талабалар олий маълумотни эгаллай олмасдан қолишлари тўғрисида ташвишланишмоқда.

СУРАТДА: талабалар сенатнинг «ҳар хил аралашувларига» қарши норозилик билдиришмоқда.

АДН—ТАСС сурати.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

УХЛАБ ҚОЛДИНГМИ — ЖАРИМА ТЎЛА!

● БРИТАНИЯНИНГ Суссекс графлигидаги бу антиқа қонунни камдан кам киши эшитган бўлса керак. Агарда кимда ким кутубхонада китоб, рўзнома ёки ойномани ўқиётиб, ухлаб қолса, жарима тўлайди. Кутубхона ходимлари ҳар бир кишини диққат билан кузатиб турадилаар. Ахир жаримадан тушган маблағнинг ярми кутубхона фойдасига қолади-да!

ҚАҲРАМОННИНГ ЎҒЛИ БЎЛИШ ОСОНМИ!

● СТАМБУЛ фуқароларидан бири ҳужжат расмийлаштирса ёки анкета тўлдирганда, жуда қийналади. Чунки бечоранинг исми оз эмас, кўп эмас, қирқ уч ҳарфдан иборатдир. Ўзбекчасига бу исм таржима қилинганда қуйидаги маънони беради: «Яримой ва юлдузлар расми солинган байроқ кўтарган қаҳрамон ўғли».

ЎҒРИЛАРНИНГ ҚЎЛИ КЕСИЛДИ

● УГАНДАДА яшовчи баганда қабиласи ота-боболари анъаналарига қанчалик содиқлигини мамлакат пойтахти Кампала шаҳридаги хонадонлардан бирига бостириб кирган икки ўғри «исботлаши мумкин». Уйига ғараз мақсадда кирган кишиларни кўрган хонадон бекаси шунақанги қий-чув кўтардики, югуриб кирган қўшнилар дарҳол ўғриларни тутиб олишди. Лекин босқинчиларни полицияга топширмасдан, ота-боболари ўғриларни қандай жазолаган бўлсалар, шу усулдан фойдаланишга қарор қилишди. Олдинига муттаҳамларнинг чап қўли бармоқлари, сўнгра эса ушбу қўл тирсагигача кесиб ташланди.

МАМЛАКАТДАГИ ЭНГ КАТТА ШАҲАР

● НЬЮ-ЙОРК Америка Қўшма Штатларидаги энг катта шаҳардир. Мамлакат аҳолини рўйхатга олиш бюросининг хабарига кўра, 1990 йилнинг 1 апрелигача Нью-Йоркда 7.322.564 киши яшаган. Лос-Анжелес иккинчи ўринда — 3.485.398 киши. Чикаго шаҳри эса учинчи ўринда — 2.783.726 киши.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

1991 ЙИЛ—АЛИШЕР НАВОИЙ ЙИЛИ

Қарийб беш асрдирки, улуғ ўзбек шоири, мутафаккири Алишер Навоий ўзининг ажойиб зиёсидан кишилар қалбини ёритиб келади. Нафақат ёритади, балки олам аҳлига душманлиг иш эмаслигини, бир-бирига дўстлик, ҳамкорлик ёруғ иш эканлигини уқтиради. Унинг ажойиб пурмаъно ғазаллари кишиларни инсофу адолатга, дину диёнатга, имонга ундади, хулқи хуш бўлишига чорлади.

Шунинг учун ҳам унинг таваллуди 550 йиллигини халқимиз кенг нишонламоқда. Йил бўйи давом этадиган байрам тантаналарининг бошланишиёқ қутлуғ санага пухта тараддуд кўрилганини, ўзбек халқининг ўз даҳосига меҳру муҳаббати, эҳтироми нақадар кучли эканлигини намоён этди. Ана шундай тантаналардан бири яқинда Чирчиқ шаҳрида ўтказилди. 8- ва 10-микрорайонлар оралиғига ўрнатилган ҳайкалнинг очилиш маросимига бағишланган митингда меҳнат ветеранлари, ишлаб чиқариш илғорлари, ҳамда шаҳар ва вилоят партия қўмиталарининг раҳбарлари қатнашдилар.

— 550 йилдирки шоирнинг ўлмас сўзлари қалбларни ҳаяжонга солиб келмоқда, — дейди митингда сўзга чиққан вилоят партия қўмитасининг биринчи котиби С. Мамарасулов. — Эзгулик ва адолат, ҳақиқат ва гўзаллик, муҳаббат ва дўстликни тараннум этган ғазаллари ҳар биримизга яқин ва қимматлидир.

Бронзадан ишланган бу ҳайкални СССР халқ меъмори С. Р. Одилов яратган. Бундан буён ҳайкал ўрнатилган кўча Навоий номи билан аталади.

СУРАТЛАРДА: ҳайкалнинг очилиш маросимига бағишланган митингдан лавҳалар.

Суратқаш В. ТЎРАЕВ.

Ёшлар ижоди

Кўкламни кутаётган бола

(ҳикоя)

— Давлатжон, болағинам мен келдим-о, Давлатжоо-н! Овоздан бола уйдан ўқдек отилиб чиқди-ю, атрофга аланглаганча товуш эгаси — катта энасини излади. Сўнг ялт этиб ошхоналари ёнидаги кичкинагина уйчага қаради. Уйча эшигининг қия очиқ турганини кўргач, беихтиёр: — Катта эна, катта энам кепти! — дея ирғишлаганча ўша томон чопди. Бола катта энасини узоқ вақт кўрмагандек маҳкам қучоқлади, кўксига юзини босди. Энг қадрдон ва тотли исни туйди, энтикди. У шу ҳолда узоқ тургиси келди, узоқ... Кўрган барча ёмонликларини, ёмон гапларни бир лаҳза унутгандек бўлди. Онасининг: «Тўйиб кетдим. Бундан кўра ўлдиринг, ўлдиринг» дея отасининг бақувват оёқлари остига ўзини ташлашлари, отасининг бақириб, у ҳали ҳеч кимдан эшитмаган энг ёмон гаплар билан сўкинишларини ҳам... Қани эди шу ҳолда турса, тураверса... Фақат отаси билан онаси тинч яшашса бўлди. У ҳам катта энаси билан сандалда маза қилиб гурунглаш-иб ўтирса. Катта энаси матал айтиб берса. Кўп матал билади-да. Эҳ-ҳей, керак бўлса юз кун айтса ҳам тугамайди, айтаверади. Айниқса урчиғини йигириб қўшиқ айтганда у жон қулоғи билан тинглайди. Қўшиқнинг маъносини тушунмайди-да, аммо... аммо оҳанги яхши, бирам яхшики...

Қайнар дарё, қайнаб оққин-о
айланайин,
Узанларинг кенглаб оққин-о
айланайин.
Кўнглимдаги дардларимни сенга
сўйлай-ё,
Ғамларимни тинглаб оққин-о
айланайин.

— Дарров соғиниб қолдингми-я, қўзи болам. Катта энаси эгилиб унинг чаккасидан ўпди. Бола ҳам кампирнинг ажин тўла юзларига юзини суйкади.

— Катта эна, қачон кетамиз холамникига. Бугун кетайлик, жон катта эна, ҳозир. Отам ҳали ишдан келгани йўқ. Кетаверайлик... Бола катта энасини қўчага тортқилади.

Холжонмомо қўшни қишлоқлик — раҳматли чолининг дўсти Сафарбуванинг таъзиясига кетаётганда унга эргашган набираси Давлатга ҳар сафарги юпанч сўзни: «Тоғдаги холангникига бориб, йўлини кўриб келаман, сўнг сени ҳам олиб бораман» деб алдаб-сулдаб кетганини эслади. Марҳумнинг кампирига икки кун ҳамдард бўлиб қайтди. Бола боёқиш бўлса ҳали ҳам...

Кампир болани руҳсиз бир ҳолда қўйнидан бўшатди. Кўнгли бузилди. «Уйинг куйгур ёмонлар-а», деб қарғанди. Боладан ёшли кўзларини яширди. Ўзини бошқа нарсалар билан чалғитишга уринди.

— Ҳозир олов ёқамиз. Мен сенга парварда опкелдим. Чой билан маза қилиб ичасан, болам.

Бола жойидан жилмади.

— Холамникигачи, обормайсизми? — деди йиғламсираб.

— Обораман улим. Кўклам келсин. Ҳали у ёқларда қор жуда кўп. Сен тенги болалар боролмайди-да.

— Кўклам қачон келади? — сўради бола кўзлари жовдираганча.

— Кўкламми, кўклам ҳу ана шу ўзимизнинг Қўрғонтовдан қорлар кетиб, Қайнардарёмиз тўлиб оққан маҳаллар келади, болам. Бола катта энасининг гапини ичида такрорлади. Унинг юзи хиёл ёришди. Ишонди. Кўклам...

Тезроқ келсайди. Қачон келаркин? Эртага келармикан? Йўқ, бугун келсин, бугун!.. Катта энаси: «Сени тоғдаги холангникига олиб бораман, у ерлар тинч, чиройли, у ёқлардаги барча одамлар бир-бирларига меҳрибон, аҳил», деб айтган. У ердан қараса ҳамма жой кўринади. Энг биринчи Қизлартепа кўринса керак. Негаки у ҳам катта, ҳам баланд. Кейин қишлоқлари, уйлари. Катта энасининг уйчаси ҳам кўринармикан? Ўзи кўра олмаса, ё уйларини қишлоқдаги бошқа уйлардан ажрата олмаса катта энасидан сўрайди. Э, онасини соғинсачи? Келиб кўриб кетаверади-да. Йўқ, бир ўзи келолмайди. Холасининг уйи узоқда, тоғда. Катта энасига айтади, олиб келади. Отаси ишга кетганда келади...

— Давлатжон, уйдан чойнакни обке болам, чой қайнади.

Бола катта энасининг овозидан сергак тортди. Бироқ нима деганини илғамай қолди ва:

— Нима дедингиз катта эна — деди шошиб.

— Чойнак опке дедим, улим. — Кампир боланинг ўйланиб қолганини кўриб ичидан зил кетди. Алланима кўнглига тошдек ботди...

Холжонмомо анча қариб қолди. Ёлғиз ўғли урушдан қайтмагач, суянгани Мадина. Ўғлининг умрини ҳам қизига тилаб яшади. Орзу-ҳавас қилди. Куёвга бераман, ўзим яхши бўлсам куёв ҳам ўғиллик қилар деб умид қилиб эди.

Холжонмомо орзусига етди. Ҳамма қатори тўй қилди. Қизини ҳам ҳеч кимдан кам қилмади. Эл ичида юзи ёруғ бўлди. Ичкуёв қилди. Куёви Қулман ҳам ўзи рози-ризо бўлиб келди. Бинойидай яшашди. Тўйларига бир йил бўлмасдан Қулманни армияга олишди. Эсон бандага икки йил нима деган нарса — ўтди-кетди. Ҳаёт яна ўшандай ўз изида, хотиржам давом этди. Эр-хотиннинг аҳиллигидан кампир суюнарди. Суюнмайчи. Бироқ... юрагида бир армони, қўрқинчи бор эди. Ўйлаган сари юраги эзилар, дунёси қоронғулашиб кетарди. Энди ўша Мадиёр қирилгурни зор қақшаб, ер муштлаб қарғагани билан наф борми... Эл оғзига элак қоплаб бўларканми? Бири бўлмаса бири пақ этиб куёвига... Йўғ-е, ўзи кўрганди-ку, ўшанда қизи Мадиёр бўйнинг сингурни кўкрагидан итарганини. Рози бўлганида... «Туф, туфе, нафасини ел осин. Мадина ҳеч қачон ундай жирканчликка бормас, бормайди!»

Ҳосият тенгқурининг невара тўйи куни эди. Ўшанда кампирларнинг гурунги қизиб, бир оз кеч қайтди. Эшик олдигача келди-ю, уй ичидан қизининг кимгадир йиғлаб, ялиниб гапираётганини эшитиб ҳайрон туриб қолди. Шу сония нотаниш эркак кишининг ҳам овози келди-ю, ҳайрати баттар зўрайди.

— Кетинг, Мадиёр. Келганингизни биров кўрса... уйим куйиб кетади, уйим. Ўтиб кетди у гаплар. Унутинг энди, унутинг. Сизнинг ҳам болаларингиз бор, мен ҳам...

— Мадина, мени кўп қийнама. Нима камчилигинг бор, тортинмай айтавер. Сендан аямайман. Кел энди, қийнамагин, сени соғиниб келдим ахир. Кўп интиқ қилавермасангчи... Ким кўриб ўтирибди. Эринг армияда бўлса, ёшсан, ўйнаб, қолсанг-чи бу ўткинчи дунёда, эси паст. Чидаёлмаяпман, тушунсангчи тентак. Ке қочмагин энди...

— Кет, инсофинг борми ер ютгур, дод демасимдан ке-ет! — Кампир ортиқ туролмади. Вужуди титраб-қақшаб остона ҳатлади. Қизининг таҳдидан эшикка томон тисланиб келаётган Мадиёр шу зум илон чаққандек кескин ортига ўгирилди. Қонталаш кўзлари кампирнинг беҳудуд ғазаб тўлган нигоҳи билан тўқнаш келди-ю, ранги бўздай оқарди. Жонҳолатда ўзини қия очиқ деразага урди. Унинг тавақалари шиддат билан очилиб, яна худди шу тарз тарақлаб ёпилди... Ўша тун кампирнинг уйқуси келмади.

— Ҳамма бало сен мегажинда. Кўз сузгандирсан, қош қоққандирсанки келган.

— ...

— Нега индамайсан гапир, уйга қандай келди, ер ютқур. Қариганимда номусга ўлдирмоқчимисан?

— Ухлаб ётгандим... Уйғониб кетдим. Ичиб олган экан... Мадина ўзини тутолмади. Йиғлаб юборди.

— Нима... вой ўлмасам, нима қилди гапир!

— Уйқумда... ўпди.

— Ўл сен, ўлиб кет ухламай. Эринг келиб бу гаплар қулоғига етса... У ҳали достон қилади. Бошқа ишлар ҳам қилганман дейди. Нима мақсадда келибди. Бирор муддаоси бордир...!

— Кўргим келди, яхши кўраман деган-деган. Мадина кафтлари билан юзини беркитди, елкалари титради.

— Яхши кўрмай ўлсин, илоё. Хотинини, болаларини яхши кўрсин-да, ўлгур. Кампирнинг дилига шу кез бир ғулғула тушди. Бир зум қизига термулиб турди-да, хавотир аралаш сўради:

— Ростингни айт, мабодо...

Мадина бу гапдан сесканиб кетди ва шошиб онасига юзланди:

— Йўқ, йўқ энажон, уйтиб ўйламанг. — Мадина яна йиғлади. Бошини кўрпа билан ўради. Кампир беҳол деворга суянди. Алами ошиб яна қизини янийди:

— Нега шунга тегмадинг бўлмасам, жувонмарг. Айтсанг бермасмидим. Энди қутилмайсан. У бойваччанинг ичиши кўп бўлса. Ҳар ичганида девор ошиб келаверса...

— Мен унга ишониб юрардим... Бошқа қиз билан юраркан. Шунинг учун буни сиздан яширдим, яширдим энажон. Кўришга кўзим йўқ уни. Кўча-кўйда кўриб қолса бўлмағур гапларни айтиб юради қирғин келгур. Бугун маст бўлиб... Мадинанинг юраги тошиб келди, томоғига аччиқ нарса тошдек тиқилди. Кампир оғир уф тортди: — Ҳа болам-а шўринг борга ўхшаб кўринади, шўринг...

* * *

Ер юзини сув, одамзодни гап бузаркан.

Норқул чавандоз тўй қилди. Невара тўй. Қулманнинг бўйинсаси Равшанбойнинг ўғил тўйи. Чавандози тушкир бор-будини тўкди, ҳисоб. Бир кунлик йўллардан ҳам чавандозу полвонман дегани қолмай келди. Солимлар зўр ташланди. Бошқа ейиш-ичишлар ҳам серобдан сероб бўлди. Айниқса, тўйда ароқни мўл қилди. Бундан ёшларнинг куни туғиб, кўпкаридан қайтишаётиб жўралар «Тўйни якун қилайликка» меҳмонлар ариган катта уйда қур тортдилар. Қурда Равшанбой тўйчи йигитнинг қалин дўсти Қулман косагуллик қилди. Ароқ дегани сувдай кетди-ёв. Гурунг қизигандан қизиди. Қийқириқлардан том кўчгудай.

Бир маҳал Қулман қўлини кўтарди ва даврадагиларнинг эътиборини тортди.

—Бир зум қулоқ берингларов, Равшанбой даврадаги жўраларнинг баъзиларидан хафа эмиш, оғайнилар! Сен эпласанг косагуллик қил, эплолмасанг йиғиштириб қўй, даврада ҳамма олмаяпти-ку, деб мени сўкиб ётибди. Улларинг катта бўлсинов, жўрагинам, дедим мен унга, ҳамма ичаяпти бу сабилни. Мана кўрасан ҳамма олади. Олмагичи бўлмас. Бу ердагини бари эркак. Олмай қолса айтағай, ҳезалак, деб қўяғай, қадрдон. Сен айтмасанг ҳаммамиз айтамиз. Тўғрими, оғайнилар?! — деди у даврадагиларга.

Қулман яна пиёлаларни тўлатди... Даврада ҳамма олдию, пойгоҳроқда ўтирган Маман деган бола қайтарди. Қулманнинг бу эркаликлари унга ўтиришмай турарди.

— Ол бўмасам, ҳалиги... бўласан, деди Қулман кулиб.

— Ичмайман, кетмайди! Маманнинг кесатиқ аралаш бу сўзи даврада қатъий янгради. Қулманнинг ароқ узатиб турган қўллари узатилганича қолди. Бу гап унга жуда айил ботди. — Ҳе, ҳезалак! Тур-е, бу даврада, билиб қўйгин, белида белбови борлар ўтиради, деди қаҳр билан. Шу зум кутилмаганда Маман дик этиб ўрнидан туриб кетди. Ранги қув учди ва:

— Ҳезалак деб сени айтади энағар, хотинингга ярамаганингдан Мадиёрга қучоқлатиб юрибсан, — деб юборди. Шу сония Қулманнинг бошидан биров бир челак муздай сув қуйиб юборгандай сесканиб кетди.

— Нима, нима дединг? Қайтар итнинг боласи, ким дединг?!

У ўқдай отилиб турди. Шу зум дэвра аҳли гур этиб оёққа қалқди. Кимлар Қулманни, кимлар Маманнинг қўлини ушлади. Даврада дўстларнинг далдаси ва Қулманнинг ҳайқириб сўкинишлари эшитиларди.

— Менга кўп чиранма, гапингга яраша гапирдим, — деди Маман. Ва шундай деб одамлар орасини ёриб ташқарига чиқиб кетди.

Маманнинг ортидан отилиб чиққан Қулман кўчада уни кўздан йитирди. Бўралатиб сўкина-сўкина уйига қараб ҳаллослади. Қайтармоққа жўраларнинг журъати етмади. Тўйнинг якуни сабил қолди... Қулман дарвозадан нор туядай бўкириб кирди. У олов эди, чўғ эди.

— Мадина, чиқ бу ёққа, бузуқи, чиққина... чиқ деймаи!..

Мадина эшик кесакисида сурат бўлиб қотиб қолган, ҳамма гаплардан гўё хабардордай, эрининг ҳозироқ келиб кўксига пичоқ қадаши табиий бир ҳолдек қандайдир лоқайд ва руҳсиз бир ҳолда турарди. Важоҳат билан бостириб келган эр негадир уни урмади. Асабий титраётган қўлларини хотинининг сочларига ботирди ва қўлига зичлаб ўради.

Қулман бу дам кар эди, қонталаш кўзлари кўр эди гўё. Хотинининг сочларидан тутамлаганча судради у. Шу боришда тўппа-тўғри Мадиёрнинг эшиги олдида тўхтади ва қаҳр билан ёпиқ дарвозани тепди:

— Мадиёр, чиқ, чиққин-о, зангар, сенга қаллиқ обкелдим, чиқ! — У бош яланг, оёқ яланг уйдан ўқдек отилиб чиққан Мадиёрнинг хотинига дуч келди. Мадиёрни топмади. Қайси бир узоқ шаҳарга кетди деди хотини, қайсидир шаҳарга... Ҳа, энагинангди... Қулман қақшаб кетди аламидан.

— Бу сенинг кундошинг! — деди у хотинини унга томон сураркан — Эринг келгунча уйингда сақлайсан, келгандан сўнг ижоблаб оладими, пишириб ейдими, ўзи билади, уқдингми. Икковинг ҳам эшитдингми?! Қулман шундай дея хотинини ичкари томон силтаб юборди. Мадинанинг афт-ангори қирмизи қони билан бўялди.

* * *

Холжонмомо куёвидан ҳеч ёмон гап эшитмаган эди. Ўша кун эшитди. Бу гапни эшитгунча Холжонмомонинг қулоғи том битса, кар бўлса бўлмасмиди. «Қўшиб қўйгансан, истаб юрган қизингни дардига малҳам топгансан» деди. Куёви маст ҳолда айтди-ю, барибир-да. Айтилган сўз — отилган ўқ...

Бу гапларга анча бўлди. Норқул чавандознинг данғиллама тўйининг таърифлари-ю, ундаги бўлган можаро. Қулман хотинини уриб сўкканлари, бир йил аразлаб отасиникида юриб, яна қишлоқнинг қариялари ўртага тушиб, ўтган гапларни ёлғонга чиқаришиб, уларни яраштириб қўйганлари ҳам бора-бора қишлоқ аҳлининг ёдидан кўтарилиб, бу тўғрида гапирмай қўйди. Бироқ... бироқ Қулмангина ҳануз унутолмайди. Унутай дейдию... Ичиб олган кезлари айниқса. Доим ҳамма уни орқасидан қўлини бигиз қилиб: «Мана шуда хотини ҳалигидақа» дея кўрсатаётгандай туюлаверади. Кўпчиликдан камдек, тили қисқадек сезади ўзини баъзан. Баъзан Маманчанинг гапи ёлғондиров, деб ўйлайди. Мадиёрнинг битта жўраси бор, бу ҳам шу Маман. Сирини айтган, ростдир, рост бўлса керак, дейди яна. Вужудида ғайритабиий, нохуш бир оғриқ туради. Шунда тажанглиги тутиб, эски гапни қўзғайди. Хотини зор-зор йиғлайди. «Ўлдиринг, бу кунимдан ўлганим яхши!» деб бўзлайди. У хотинини ўлдирмайди, ўлдирмоқчи ҳам эмас. Фақат сўкади, бақиради. Баъзида ўзи ҳам тўйиб-тўйиб йиғлайди. Бундай кунлар уйдагиларнинг барчаси учун оғир кун бўлади, энг оғир... Ана шунда... Ана шунда Давлат қўрқувдан қалт-қалт титраганча катта энасининг пинжига тиқилади, йиғлайди. Худди шу пайт нима деярини, болани қандай юпатишини билмаган катта эна набирасига, тоғдаги ўша афсонавий холаникига уни олиб кетишини айтади. У ёқларда ҳамма бир-бирига меҳрибон, аҳил дея сўзлайди. Набира ҳам бунга ишонгандек бўлади, юпанади. Кўнгли таскин топиб, ўша ўзи ҳали ҳеч ҳам кўрмаган, уларникига ҳам бирор марта келмаган холасиникига жуда-жуда кеткиси келади.

Турсунмурод ЭРМАТОВ.

Турнир бошланди

Ҳалок бўлган пахтакорчилар хотирасига бағишланган турнир бошланди. Унда жумҳуриятимизнинг иккинчи лигада ўйнайдиган командалари ва Саранск шаҳридан келган «Светотехника» жамоаси футболчилари қатнашишмоқда.

Турнир 9 мартгача давом этади. Жамоалар тўрт гуруҳга бўлинган ҳолда кураш олиб боришаяпти.

1-гуруҳ: «Косонсойчи» (Косонсой), «Свердловчи» (Тошкент вилояти) «Сўғдиёна» (Жиззах), «Ангрен» (Ангрен), «Целинник» (Тўрткўл), «Умид» (Тошкент), «Трактор» (Тошкент), «Соҳибкор» (Тошкент вилояти).

2-гуруҳ. «Пахтакор» (Тошкент), «Оролводстройчи» (Нукус), «Кимёгар» (Олмалиқ), «Янгиер» (Янгиер), «Чирчиқ» (Чирчиқ), «Ёшлик» (Тўрақўрғон), «Геолог» (Қарши), «Светотехника» (Саранск).

3-гуруҳ. «Шаҳрихончи» (Шаҳрихон), «Спартак» (Андижон). «Боғдодчи» (Боғдод).

4-гуруҳ. «Сурхон» (Термиз), «Нурафшон» (Бухоро), «Зарафшон» (Навоий), «Мароқанд» (Самарқанд).

Турнирда илк бор иштирок этаётган «Пахтакор» командаси Қибрай спорт базасида «Оролводстройчи» билан дастлабки ўйинни ўтказди. Ана шу куни ўйинга тушган пахтакорчилар таркиби: С. Бураков, В. Клочков, Ф. Магаметов, М. Қосимов, С. Турсунов, И. Шарипов, С. Павлечук, Н. Ҳасанов, В. Новиков, И. Шквирин, Р. Галеев.

Пахтакорчилар хатосидан фойдаланиб нукуслик футболчилар ўйин бошланишидаёқ ҳисобни очишди. 20-минутда И. Шквирин жавоб тўпини киритди. Танаффусгача ҳисоб ўзгармади. Иккинчи бўлимда ташаббусни тўла қўлга олган пахтакорчилар меҳмонлар дарвозасига 5 та жавобсиз тўп йўлладилар. Тўпларни Шквирин (2), Галеев ва Ҳасановлар киритди.

* * *

СУРАТЛАРДА: ўйин пайтидан лавҳалар.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ суратлари.

ШЎРО ХОККЕЙЧИЛАРИ КУБОК СОҲИБИ

СССР терма командаси хоккейчилари «Глобена Кубоки» соҳиби бўлишди. Соврин билан бирга шўро хоккейчиларига 200 минг швед крони ҳам топширилди.

Стокгольм турнирининг охирги куни хоккейчиларимиз Швеция терма командасини 6:4 ҳисобда енгди. Бунгача улар Финляндия ва Чехословакия командалари билан 9:6, 2:2 натижаларига эришишганди.

Охирги ўйиннинг бошланиши хоккейчиларимиз учун омадли бўлди. Улар биринчи ҳужумдаёқ мезбонлар дарвозасини ишғол этишди. Таблода 1 минуту 06 секунд ёниб турганда улар ўзларининг ҳисобига иккинчи шайбани ёзиб қўйишганди. Майдон эгалари бўш келишни истамадилар. Бирин-кетин кучли ҳужумлар уюштириб, ҳатто ҳисобни тенглаштиришга эришишганди. Аммо омад улардан юз ўгирди. Кубок ва пул муқофоти шўро хоккейчиларига насиб этди.

Шу куни финлар чехларни 7:2 ҳисобда доғда қолдиришди. Командалар турнир жадвалида қуйидагича жойлашишди. СССР—5, Швеция—4, Финляндия—2 ва ЧСФР—1.

Турнир якунидан кейин Швеция терма командаси бош тренери Кони Эвенссон: «турнир биз кутган натижани берди. Йигитларимиз Кубокни олишга бўлган шаштлари баланд эди, лекин СССР терма командасининг тезкор ва самарали ҳужумлари уларнинг иштаҳаларини бўғди. Бу шундан далолат берадики, ҳали чемпионатга жиддий тайёргарлик кўрмаган эканмиз», деди.

Ойнаи жаҳонда

14 ФЕВРАЛЬ — ПАЙШАНБА

● ЎзТВ I

9.00 Ҳужжатли экран». Кинопрограмма. 10.00 «Бембининг ёшлиги». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия). 11.05 «Ниҳол». Болалар учун кўрсатув. 11.50 «Лада» хорижда». «Фермерларга талаб». Телефильмлар.

* * *

18.00 Янгиликлар. 18.05 «Қуёшда пишган нон». Мультфильм. 18.15 «Эртаклар яхшиликка етаклар». 18.45 «Умумхалқ муҳокамасида». 18.55 «Алифбо сабоқлари». II босқич. 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.50 «Элга хизмат: талаб ва таклиф». 20.30 «Ахборот». 20.50 «Ёшлар куйлаганда». 21.30 Москва. «Вақт». 22.15 **Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг навбатдан ташқари тўртинчи сессиясида**. 22.30 «Рақсларда умр баҳори». Ўзбекистон халқ артисти Қизлархон Дўстмуҳамедова. 23.30 Янгиликлар. 23.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Бугун оқшомда» (рус тилида).

21.30 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

● МТ I

7.00 «Тонг». 9.30 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра... 9.45 Болалар соати (инглиз тили дарси билан). 10.45 «Бинафшаранг хаёллар». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия. 11.30 Т. Вольская чалади (домра). 11.40 А. С. Пушкин. «Белкин қиссалари». «Тобутсоз». Телеспектакль. 12.30 «ТСН». 12.45 «Опера шинавандалари клуби». 13.45 «Жамайка». Телевизион бадиий фильм. 1-серия. («Экран»).

* * *

15.30 «ТСН». 15.45 «Гаровга тикилган ҳаёт». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 4-фильм. 16.55 Кичик концерт. 17.10 Болалар учун фильм. «Топинамбурлар». 1-серия (Одесса киностудияси). 18.15 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 19.00 «ТСН». 19.15 В. Крайнев чалади (фортепьяно).

МТ экранида Пекин телевидениеси

19.55 «Пекин манзаралари». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (ХХР). 20.40 «Бинафшаранг хаёллар». Уч серияли телевизион бадиий фильм пермьераси. 3-серия. 21.30 «Вақт». 22.15 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра...

МТ экранида Пекин телевидениеси

22.30 «Ли Дачжао». Телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия. 23.45 «Осиё ўйинларининг очилиши». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (ХХР).

Тунги телевидение

01.10 «Матонат». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 2-қисм. 02.10 «Сизни София Ротару таклиф этади».

● МТ II

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Анре де Сен-Симон». Илмий-оммабоп фильм. 9.35, 10.35 Адабиёт, 8-синф. Л. Н. Толстой. «Зиёфатдан сўнг». 10.05 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.35, 12.35 Адабиёт. 10-синф. Ф. М. Достоевский. «Жиноят ва жазо». 12.05 «Экранда «01» хизмати». Ёнғиндан сақланиш ҳақида фильмлар.

* * *

13.05 «Бувимнинг хонадони». Ҳужжатли фильм премьераси (Свердловск киностудияси). 13.25 Ритмик гимнастика. 13.55 Россиянинг ҳужжатли экрани. 15.25 Чанғи спорти. Жаҳон чемпионати. 4х5 кмга эстафета. Хотин-қизлар. Италиядан олиб кўрсатилади.

* * *

18.00 «Лада» Кипрда ва Грецияда». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Самара). 18.10 С. Цвейг. Генделнинг қайта тирилиши». Ф. Генделнинг «Масиҳлар» мусиқасига яратилган адабий-драматик композицияси. 19.40 Ритмик гимнастика. 20.10 «Млада» хори куйлайди. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Йил фасллари. Февраль. 21.30 «Вақт» (сурдо таржимаси билан). 22.15 «Махлуқ». Мультфильм. 22.25 «Куйинг мангу янграйверсин!». Мусиқий телефильм. 22.50 Хоккей. СССР чемпионати. МАСК — «Динамо» (Рига). В. И. Ленин номли Марказий стадионнинг кичик спорт майдонидан кўрсатилади.

Бош муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Муқаддас АБДУСАМАТОВА, Зиёвиддин ОРТИҚХЎЖАЕВ, Карим РАҲИМОВ, Фаррух РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Зайниддин РИХСИЕВ (масъул котиб), Қурбон ЭШМАТОВ.

Таъсис этувчи: Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси
(УЧРЕДИТЕЛЬ ЦК ЛКСМ УЗБЕКИСТАНА)

Рўзнома 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган.

БЎЛИМЛАР: ёшлар сиёсати — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-55-96; табиат ва экология — 32-57-52; иқтисодиёт ва тижорат — 32-58-47; ахлоқ ва ахборот — 32-57-52; спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; халқ таълими — 32-58-48; хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; қабулхона — 32-56-58.

Манзилгоҳимиз: 700083. Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Индекс: 64607.
380.000 нусхада чоп этилади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўзномамиз ҳафтанинг сешанба, чоршанба, жума, шанба кунлари чиқади.

Яна рўзномада кўришгунча!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси

Буюртма 4878

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12